

BY- OG REGIONFORSKNINGSINSTITUTTET NIBR

Rapport fra KvinnerUT

– Mestring og Kompetanse i Norges Bygdekvinnelag

Berit Aasen

OSLO METROPOLITAN UNIVERSITY
STORBYUNIVERSITETET

Tittel: Rapport fra KvinnerUT
– Mestring og Kompetanse i Norges Bygdekvinnelag

Forfatter: Berit Aasen

NIBR-notat: 2023:103

ISSN: 0801-1702
ISBN: 978-82-8309-382-7 (Elektronisk)

Prosjektnummer: 202275

Prosjektnavn: Deltagende følgeforskningsprosjekt av prosjektet «KvinnerUT-
Mestring og Kompetanse»

Oppdragsgiver: Norges Bygdekvinnelag

Prosjektleder: Kristian Rose Tronstad

Referat: I perioden 2019-2022 gjennomførte Norges Bygdekvinnelag prosjektet KvinnerUT – Mestring og kompetanse. Målet var å styrke minoritetskvinner, ved å tilby kompetanserettede kurs, bygge nettverk og samarbeide med kommunale myndigheter og andre frivillige organisasjoner. Rapporten er basert på besøk og intervjuer i fem bygdekvinnelag, og intervjuer med ansatte og ledelse i Norges Bygdekvinnelag.

Sammendrag: Norsk og engelsk

Dato: Januar 2023

Antall sider: 38

Forsidebilde: Bilde fra Nittedal og Hakadal Bygdekvinnelag.
Fotograf: Espen Gundersen

Utgiver: By- og regionforskningsinstituttet NIBR
OsloMet – storbyuniversitetet
Postboks 4 St. Olavs plass
0130 OSLO
Telefon: (+47) 67 23 50 00
E-post: post-nibr@oslomet.no

Vår hjemmeside: <http://www.oslomet.no/nibr>

© NIBR 2023

Forord

Formålet med dette prosjektet er å gjøre en analyse av programmet KvinnerUT – Mestring og Kompetanse i Norges Bygdekvinnelag, med mål om å inkludere minoritetskvinner.

Norges Bygdekvinnelag tok våren 2020 kontakt med By- og regionsforskningsinstituttet (NIBR), OsloMet Storbyuniversitetet, for å få gjennomført et følgeforskningsprosjekt om programmet deres KvinnerUT – Mestring og Kompetanse. På grunn av nedstigningen av samfunnet som konsekvens av covid-19, ble avtalen først undertegnet i mars 2021. Forskningsprosjektet ble gjennomført i perioden mars 2021 til desember 2022.

Rapporten er skrevet av Berit Aasen, tidligere seniorforsker ved NIBR, OsloMet. Rapporten er skrevet etter at hun gikk av som pensjonist, på eget firma som underleverandør til NIBR, OsloMet.

Vi vil rette en spesiell takk til kvinnene i de fem bygdesamfunnene, hvor vi gjennomførte besøk og intervjuer, både medlemmer av bygdekvinnelagene, andre frivillige kvinner, minoritetskvinner, og menn og kvinner i frivillighetssentraler og kommunalt ansatte. Takk for at dere tok dere tid, og delte erfaringene med oss. Vi vil også takke alle i Norges Bygdekvinnelag som stile opp for å dele erfaring og kunnskap i digitale og fysiske møter gjennom denne perioden. En spesiell takk til faglig rådgiver Sosan Asgari Mollestad og generalsekretær Cesilie Aurbakken i Norges Bygdekvinnelag.

NIBR, januar 2023

Kristian Rose Tronstad
Forskningsleder, NIBR

Innhold

Forord.....	1
Sammendrag.....	3
Summary.....	5
1 Innledning.....	7
1.1 Bakgrunn.....	7
1.2 Hverdagsintegring.....	8
1.3 Noen begrepsavklaringer.....	8
1.4 Problemstillinger.....	9
1.5 Data.....	9
1.6 Metode.....	9
1.7 Utvalg – fem bygdekvinnelag.....	11
1.8 Leseveiledning for rapporten.....	12
2 Bakgrunn - inkludering og kompetanseutvikling for minoritetskvinner.....	14
2.1 Norges Bygdekvinnelag – organisasjon og arbeidsmåter.....	16
3 Programmet KvinnerUT – Mestring og Kompetanse.....	17
3.1 Bakgrunn – Fra KvinnerUT – Der kvinner møtes, til KvinnerUT – Mestring og kompetanse.....	17
3.2 Programmets målsettinger.....	17
3.3 Programmets organisering.....	18
3.4 Tidligere inkluderingsarbeid i lokallagene.....	18
3.5 Aktiviteter i lokallagene.....	19
4 Distriktslagenes arbeid og oppgaver.....	20
5 Mangfold og inkludering på topp i Norges Bygdekvinnelag.....	21
6 Delmål 1: Minoritetskvinner får bygget kompetanse og nettverk som styrker deres mulighet for sysselsetting.....	22
7 Delmål 2: Styrke kapasiteten og samarbeidet mellom frivillige organisasjoner og kommuner innenfor integrasjonsfeltet.....	23
7.1 Samarbeid med andre frivillige og frivillige organisasjoner.....	23
7.2 Samarbeid med frivillighetssentralen.....	23
7.3 Samarbeid med kommunale etater.....	23
8 Delmål 3: Øke kompetansen blant egne medlemmer innenfor inkluderingsarbeid.....	25
8.1 Økt kompetanse blant egne medlemmer for å møte utfordringer i inkluderingsarbeid..	25
9 Scenarier - Veien videre for KvinnerUT.....	28
9.1 Veien videre – distriktslag.....	28
9.2 Modell for inkludering og ny pilot «Sammen for Inkludering».....	28
9.3 Bygdekvinnelaget som et samlingssted og felleskap versus en tjenesteyter for myndighetenes mål om integrering.....	30
9.4 Oppsummering.....	30
10 Konklusjon.....	31
10.1 Hovedfunnene fra prosjektet.....	31
10.2 Hva har programmet vist oss om Norges Bygdekvinnelag og deres bidrag til inkludering og mangfold.....	32
Referanser.....	33
Anneks 1: Liste over alle lokallagene som har deltatt i KvinnerUT – Mestring og Kompetanse...	35

Sammendrag

Norges Bygdekvinnelag gjennomførte programmet KvinnerUT – Mestring og Kompetanse med støtte fra Sparebankstiftelsen i perioden september 2018 til desember 2022. Programmet hadde som mål å engasjere lokale bygdekvinnelag i integrerings- og inkluderingsarbeid for minoritetskvinner. Kravet var at lokallagene skulle organisere faste kurs over minst fire kvelder og med deltakelse fra minst fem faste minoritetskvinner fra gang til gang, og hvor minoritetskvinnene skulle få utdelt et kursbevis ved slutten av perioden som skulle dokumentere deres deltagelse og kompetanse. Andre mål er å styrke minoritetskvinnene på vei til videre utdanning og lønnet arbeid, å etablere samarbeidsrelasjoner med andre frivillige lag og kommunale enheter og styrke deres kompetanse, samt å øke kompetansen om mangfold inkludering blant medlemmer og i organisasjonen Norges Bygdekvinnelag.

Sparebankstiftelsen bevilget midler til programmet, i alt 5,64 mill kr. Prosjektet gikk i to faser, fra 2018 - 2019 og fra 2020 – 2022, hvor hvert bygdekvinnelag som deltok mottok 10 000 kr i første fase, og 20 000 kr i andre fase.

I dette oppdraget som NIBR har gjennomført er det identifisert seks spørsmål som skulle besvares:

1. Hvor langt har prosjektet kommet i implementeringen av KvinnerUT – Mestring og Kompetanse?
2. Hvilke resultater man kan se så langt?
3. Hvordan har de ulike lagene arbeidet, og hva som er utfordringene i KvinnerUT – Mestring og Kompetanse?
4. Hvordan er arbeidet forankret organisatorisk i Norges Bygdekvinnelag?
5. Hva er erfaringene der distriktslagene/distriktsstyrene har tatt en mer aktiv rolle?
6. Hvilke scenarier kan man se for seg framover for en neste fase av KvinnerUT?

På tross av utfordringene med covid-19 ble programmet, KvinnerUT – Mestring og Kompetanse, gjennomført, men med betydelige utsettelse for å gi lokallagene mulighet til å gjennomføre planlagte aktivitetene, og revidering av planer slik at aktivitetene kunne gjennomføres på tross av covid-19.

Aktivitetene i lokallagene har i stor grad vært tradisjonelle bygdekvinneaktiviteter, men med et fokus på mangfold og inkludering. Dette omfattet søm og strikking, takkebakst og annen matlaging, turer i nærmiljøet og hjemmebesøk.

Perioden med implementering av særlig andre del av prosjektet i årene 2020-2022 var en svært spesiell tid. Utfordringene ble i særlig grad vært knyttet til covid-19, og usikkerhet om hvordan lagene kunne få gjennomført planlagte aktiviteter. Samtidig har også covid-19 vært en barriere for å få gjennomført samarbeid med andre frivillige organisasjoner og kommunale etater. Det er derfor vanskelig å identifisere utfordringer som går utover situasjonen knyttet til covid-19.

Programmet KvinnerUT – Mestring og Kompetanse har ført til styrking av det sentrale leddet i organisasjonen sitt arbeid med mangfold og inkludering. Koordinering, felles møter og besøk til lokallag har ført til økt kunnskap og kompetanse om inkluderingsarbeid i organisasjonen, både lokalt og sentralt. Samtidig, og parallelt, har Norges Bygdekvinnelag gjennomført et internt prosjekt, Mangfold og Inkludering på topp, for å styrke integreringen av temaet i alle ledd og strukturer i organisasjonen. Til sammen har disse to innsatsene ført til en styrking av arbeidet med mangfold og inkludering i organisasjonen.

I første delen av prosjektet (2019-2020) åpnet Norges Bygdekvinnelag for muligheten til å søke støtte rettet mot distriktslagene. Dette for å motivere og styrke distriktslagene i arbeidet med inkludering. I løpet av 2019-2020 søkte fire distriktslag om støtte og fikk innvilget dette. To distriktslag søkte og fikk innvilget støtte i løpet av 2020-2022. I tillegg til disse enkelte

distriktslagene ble temaet mangfold og inkludering presentert og diskutert i de årlige samlingene for alle distriktslagene.

Norges Bygdekvinnelag er allerede i gang med å planlegge og gjennomføre en pilot, hvor det etableres et mer forpliktende samarbeid mellom kommunale etater og bygdekvinnelag lokalt; som skal bidra til at minoritetskvinner går videre på veien til kvalifisering og arbeid. I tillegg vil mange bygdekvinnelag fortsette arbeidet med inkludering av minoritetskvinner, ofte med midler fra lokale stiftelser.

Summary

The Norwegian Society of Rural Women (Norges Bygdekvinnelag) carried out the programme KvinnerUT -Mestring og Kompetanse, (WomenOUT – Mastery and Competence) during the period September 2018 to December 2022. The goal of the program was to involve local Societies of Rural Women (Bygdekvinnelag) in activities to integrate and include minority women in rural areas. The criteria for receiving funding from the program was for the local society to implement a course that was organised over four evenings during the periods, and with a minimum of five minority women. At the end of the program the minority women that took part received a certificate documenting their participation and competence.

The goal was to strengthen these women in their way to further education and paid work; to establish working relations with other voluntary organisations and municipal agencies and strengthen their competence; and increase the competence in the Norwegian Society for Rural Societies, and its members.

The Saving Bank Foundation (Sparebankstiftelsen) funded the programme, with a total of 5,64 Mill NOK. The program consisted of two phases during the period, 2018 to 2019, and 2020 to 2022. The local societies received 10 000 NOK during the first phase and 20 000 NOK during the second phase each.

The Terms of Reference for the study identified six research questions to be addressed:

1. To what degree has the programme KvinnerUT – Mestring og Kompetanse been implemented?
2. What results may be observed so far?
3. How has the various local societies operated, and what has been the challenges for the programs in their local implementation?
4. How has the work been grounded in the organisational structures of the organisation?
5. What is the experience where district societies have taken a more active role in the work of diversity and inclusion in the organisation?
6. What scenarios may one see looking forward to the future work in the Society on diversity and inclusion?

The program faced severe challenges and barriers in its implementation due to Covid-19. Despite this, the program was implemented, and the funding was used for the activities that was planned and implemented by the local societies, although the program was delayed by more than a year, and plans revised due to Covid-19. The local societies were given the opportunities to be flexible and change their plans and implementation to take into consideration Covid-19 by the programme manager and the Society.

The activities implemented locally were to a large extent traditional activities in the Society for Rural Women, but with a focus on diversity and inclusion. These included knitting and textiles, food preparations, hiking and walking tours in the local community and visits in Norwegian homes.

The challenges have been primarily related to the uncertainty linked to planning and implementation and restrictions on public meetings due to Covid-19. Covid-19 has also been a challenge and barriers to the possibilities for the local societies to meet with other voluntary organisation and municipal agencies. It might therefore be difficult to identify challenges and barriers if Covid-19 had not come.

The programme, KvinnerUT – Mestring og Kompetanse, and its implementation in the rural areas has strengthened the central organisational level of the Society in its work on diversity and inclusion. The Society has established a coordinating committee for the program at the central level, the board of the Society was also the board for the program and thus was informed at each step of the planning and implementation of the program. Inclusion of the themes of diversity and

inclusion at county level district society meetings and visit from the advisor on the program to local society, all strengthened the organisation's work on diversity and inclusion. In addition, the Society established a committee to put forward a proposal for Diversity and Inclusion in the Top (of the Society) and recommend strategies to attain this. Together all these efforts contributed to a stronger awareness, competence, and capacity to work on diversity and inclusion.

In the first phase of the programme (2019-2020) the Rural Women's Association invited district associations to apply for funding. This was done to motivate and strengthen district associations in their work on diversity and inclusion. Four district associations applied for and received funding during this period. Two district associations applied for and received funding during the second phase of the program 2020-2022. District associations have annual meetings, where representatives from the community level associations meet, and several of them discussed diversity and inclusion in these meetings.

The Norwegian Society for Rural Women (NBK) is already in the process of planning and implementing a pilot project, where selected local societies engage in a more committed relationship with municipal agencies for a continuation of the programme KvinnerUT – Mestring og Kompetanse. The goal of this new pilot is to organise a more structured program for competence building and mastery, which is co-managed with the agencies that are responsible for integration in the municipality, and that may contribute to an even more focused efforts to assist minority women on their way to further education and paid work. In addition, many local societies have continued their work on inclusion of migrant women, often supported by funding from the local foundations.

1 Innledning

Norges Bygdekvinnelag sitt program, KvinnerUT – Mestring og Kompetanse, har som mål å styrke minoritetskvinner inkludering og muligheter for sysselsetting i rurale lokalsamfunn. Programmet rettet seg mot alle minoritetskvinner, både flyktninger og arbeidsinnvandrere, både de som hadde bodd lenge i bygda og nyankomne. Programmet er finansiert av Sparebankstiftelsen og denne rapporten er del av rapporteringen fra Norges Bygdekvinnelag tilbake til Sparebankstiftelsen.

Det har lenge vært en offentlig politikk å bidra til bedre inkludering og sysselsetting av innvandrerkvinner. Disse kvinnene skårer lavere på sysselsettingsstatistikken, og er ofte marginaliserte, har svak språkutvikling og isolerte. Norges Bygdekvinnelags program var også et svar på behovet for større innsats for minoritetskvinner for å styrke dem på veien til videre utdanning og sysselsetting.

Tidligere studier av minoritetskvinner tyder på at sosiale nettverk, det å delta i foreninger og organisasjoner, bidrar til å senke barrierer og åpner for inkludering og deltagelse i lokalmiljø og i arbeid og utdanning. Deltagelse i lokalmiljøet og bedre norskkunnskaper bidrar til at minoritetskvinner opplever større trygghet og tilhørighet.

1.1 Bakgrunn

Systematisk arbeid med mangfold og inkludering av minoritetskvinner startet i Norges Bygdekvinnelag i 2017. Norges Bygdekvinnelag søkte i 2017 om midler fra Gjensidigestiftelsen til et prosjekt for inkludering av minoritetskvinner i bygdene, KvinnerUT – der kvinner møtes. Prosjektet ble evaluert i 2018 av Prospera (Prospera 2018) Dette var lavterskelaktiviteter, og ofte deltok ulike minoritetskvinner fra gang til gang. Aktivitetene omfattet tradisjonelle aktiviteter i bygdekvinnelag, som takkebaks, gå-turer, kakebaking, strikking og søm.

Evalueringsrapporten konkluderte også med at det var behov for at innsatsen fra Norges Bygdekvinnelag måtte strekke seg over en lengre tidsperiode, blant annet for å forankre arbeidet med inkludering av minoritetskvinner i organisasjonen bedre. Norges Bygdekvinnelag bestemte seg for å søke på nytt program for å fortsette arbeid med å skape arenaer for inkludering av minoritetskvinner.

I september 2018 søkte Norges Bygdekvinnelag om midler fra Sparebankstiftelsen til å sette i gang det nytt programmet for inkludering av minoritetskvinner, KvinnerUT – Mestring og Kompetanse. Prosjektet fikk oppstart høsten 2018, og høsten 2018 ble av mange lokallag brukt til å planlegge aktivitetene. De fleste aktivitetene ble gjennomført i 2019. Sluttrapport ble sendt i juni 2020 til Sparebankstiftelsen (NBK 2020).

Bygdekvinnelaget ønsket å fortsette programmet, og sendte derfor inn en ny søknad til samme stiftelse i september 2019. Midlene ble innvilget, og lokallagene som fikk innvilget støtte brukte igjen høsten (2019) til å planlegge aktivitetene. Men innen lokallagene fikk startet opp, ble Norge nedstengt i mars 2020, på grunn av covid-19. På grunn av smittefaren og råd fra myndighetene om avstand, ble det vanskelig å gjennomføre aktivitetene slik de var opprinnelig planlagt. Bygdekvinnelaget ba om forlengelse av prosjektperioden, og Sparebankstiftelsen innvilget dette. Lokallag som hadde mottatt finansiering fikk beholde midlene, mot at aktiviteter som det var mulig å gjennomføre ble avholdt. Per 1. november 2022 er det kun et av Bygdekvinnelagene som ikke har fått gjennomført sin siste aktivitet, og det er tre Bygdekvinnelag som ennå ikke har levert de siste rapportene.

1.2 Hverdagsintegrering

Aktivitetene under KvinnerUT har preg av å bidra til hverdagsintegrering. Samtidig har aktivitetene under KvinnerUT – Mestring og Kompetanse et mål om å nå lenger enn til å lage møteplasser. Kriteriene for at Bygdekvinnelag skulle motta midler sentralt fra, var at de lager kurs som skulle gå over minst fire kvelder for minst fem minoritetskvinner. Ofte varte kursene over lengre tid, og omfattet flere kvinner. Målet er at dette skal styrke minoritetskvinnenes mulighet til å gå videre med mer utdanning eller lønnet arbeid. Det er altså en målrettet hverdagsintegrering programmet legger opp til. Hverdagsintegrering er en arena hvor sivilsamfunnet og organisasjonsliv er viktig. Gjennom deltagelse i frivillige organisasjoner, vil minoritetskvinner kunne få bygget nettverk og få ny kompetanse.

Norsk litteratur om hverdagsintegrering trekker inn begrepet sosial kapital (Ødegård 2010, Tronstad 2020, Wollebæk & Seggaard 2011, Dalen o.a. 2022). Litteraturen opererer med to typer sosial kapital, sammenbindende (bonding) kapital og overskridende (bridging) kapital. Innvanderes nettverk betegnes som sammenbindende kapital i den grad de deltar i sine egne religiøst og etniske fora, og overskridende kapital i den grad de deltar i organisasjonsliv hvor både minoritets- og majoritetsbefolkningen deltar. Den siste formen for sosial kapital øker rekkevidden av nettverk og kontakter utover sin egen gruppe, og gir bedre grobunn for å innhente kunnskap og ressurser som øker den sosiale kapitalen.

Sosial kapital kan både være egenskaper ved enkeltpersoner, men også ved samfunn. Ødegård skriver i sin artikkel om foreningsliv i et flerkulturelt samfunn (Ødegård 2010) at vi i diskusjonen om hvordan sosial kapital skapes, også kan inkludere analysen av strukturelle ressurser på makronivå, og hvordan opplevelser fra hjemland og flukt kan ha betydning for flyktningers tillitt og tilhørighet (Woolcock 1998). Det er også relevant å inkludere betydningen av kontekstuelle forhold og politisk strukturer som bidrar til tillitt til staten og tilhørighet til samfunnet, som grunnlag for oppbygging av sosial kapital og den nordiske velferdsstaten (Rothstein 2001).

KvinnerUT-programmet har som mål å øke rekkevidden og mulighetene for de minoritetskvinner som deltar. Kvinnene skal få konkret kunnskap innenfor de kursene de deltar i, og også tilknytning til et større nettverk og utvidet kunnskap gjennom programmet. Bygdekvinnelagene er godt etablert i bygdesamfunnene, de har stor kunnskap og kompetanse innenfor organisasjonsarbeid, tradisjonsmat og kultur. De er dyktige til å være parter inn i lokale festivaler, høsttakkegudstjenester, minnemarkeringer og andre typer større festivaler og møteplasser i rurale kommuner. Det betyr at minoritetskvinnene som deltar også har mulighet til å knytte seg til større nettverk og aktiviteter i kommunen og lokalsamfunnet.

1.3 Noen begrepsavklaringer

Både programmet som er analysert og denne rapporten bruker begrepet «*minoritetskvinner*». Dette omfatter alle som er innvandret til Norge, både flyktninger, asylsøkere, familiegjenforente, arbeidsinnvandrere og norskgitte utlendinger. I offentlige dokumenter brukes ofte innvandrerkvinner eller flyktningskvinner, og i Integrasjonsstrategien fra 2019 brukes ordet innvandrerkvinner en gang, mens det i resten av dokumentet brukes «kvinner». Vi har valgt å bruke minoritetskvinner, som er sammen begrep som Norges Bygdekvinnelag selv bruker. I kapitlet om scenarier framover viser vi til at det trolig er behov for å spisse målgruppen mer i den grad Bygdekvinnelaget skal inngå et mer forpliktende avtaler med kommunen.

Norges Bygdekvinnelag har satt «*mangfold og inkludering*» som mål for programmet. I litteraturen om innvandring til Norge, brukes både integrering og inkludering, og ofte brukes begrepet om hverandre. Integrering peker mot å bli innlemmet i det norske samfunnet og ta del i det på like vilkår som andre, enten arbeidsliv, opplæring eller frivillighet. Inkludering peker ofte på det sosialt nettverket, og gjensidig respekt og interaksjon. Inkludering skal gå begge veier, og skal legge grunnlaget for gjensidig læring og respekt. Begrepene er imidlertid tett knyttet til hverandre og er

gjensidig forsterkende. Vi har valgt å bruke begrepet «inkludering» i tråd med programmet KvinnerUT,

1.4 Problemstillinger

Formålet med følgeforskningsprosjektet er å øke kunnskapen internt i Norges Bygdekvinnelag, både sentralt og i lokallagene, om prosjekter Kvinner Ut – Mestring og Kompetanse. Målet har også vært at kunnskapen skulle brukes til å utvikle en strategi for Norges Bygdekvinnelag for videreføring av programmet KvinnerUT. Prosjektet skulle gi innspill til format og finansiering av denne innsatsen videre, og hvordan dette arbeidet kan innlemmes i organisasjonen Norges Bygdekvinnelag.

Ifølge oppdragsbeskrivelsen skulle følgeforskningsprosjektet besvare følgende spørsmål

- Hvor langt har prosjektet kommet i implementeringen av KvinnerUT – Mestring og Kompetanse?
- Hvilke resultater man kan se så langt?
- Hvordan har de ulike lagene arbeidet, og hva som er utfordringene i KvinnerUT – Mestring og Kompetanse?
- Hvordan er arbeidet forankret organisatorisk i Norges Bygdekvinnelag?
- Hva er erfaringene der distriktslagene/distriktsstyrene har tatt en mer aktiv rolle?
- Hvilke scenarier kan man se for seg framover for en neste fase av KvinnerUT?

1.5 Data

For å besvare problemstillingene har vi benyttet ulike typer data. Vi har gått gjennom skriftlig materiale, og vært deltager i både digitale og fysiske møter i organisasjonen, og gjennomført besøk og intervjuer i fem Bygdekvinnelag: dette er materialet vi har gått gjennom:

- Søknader og rapporter til Sparebankstiftelsen
- Søknader og rapporter som lokallagene har skrevet under KvinnerUT – Mestring og Kompetanse.
- Digitale distriktslagssamlinger med Rogaland BKL og Hedmark BKL
- Landsdekkende samling for distriktslag fysisk i Oslo
- Digitalt møte i styringsgruppe for «Mangfold på toppen i NBK»
- Flere møter med generalsekretær Cesilie Aurbakken og fagrådgiver Sosan Asgari Mollestad..

1.6 Metode

Prosjektet er gjennomført ved bruk av kvalitativ metode, med intervjuer og observasjon i fem bygdekvinnelag. I tillegg har det vært dokumentstudier av programdokumenter, og intervjuer med ulike ledd i organisasjonen. En avgrensning er at det ikke er gjennomført intervjuer med minoritetskvinner, men i deltagelse i aktiviteter lokalt tre bygdekvinnelag er det gjort uformelle samtaler og observasjon av aktivitetene.

Opprinnelig var tanken at dette skulle være et følgeforskningsprosjekt, hvor vi skulle delta på møter i organisasjonen og i aktiviteter i lokallagene over tid, og gi tilbakemelding jevnlig til organisasjonen. Covid-19 satte en stopper for mye av dette, men på tross av det kunne vi i over ett og et halvt år følge aktivitetene i organisasjonen, og se hvordan organisasjonen og lokallag responderte på koronasituasjonen og utfordringene dette la for gjennomføring av planene.

Forskningen tok utgangspunkt i de tre målsettingene fra programmet, og gjennomførte intervjuer i fem bygdekvinnelag for å analysere prosessene, tilnæringsmåtene til arbeidet og utfordringene.

Spørsmål knyttet til *delmål 1 om å styrke minoritetskvinnenes mulighet for deltagelse og sysselsetting* rettet seg mot hvilke typer aktiviteter som lokallagene organiserte og hvordan dette ble planlagt og gjennomført. Hvordan sikret de minoritetskvinnenes deltagelse og hvordan forsto bygdekvinnelagene det å styrke minoritetskvinnenes muligheter til sysselsetting? Programmet KvinnerUT er ikke organisert på en måte slik at det kan måle suksess eller måloppnåelse. Selve måloppnåelsen vi kan måle, er om arrangementet blir planlagt og gjennomført i forhold til kriteriene for utdeling av midler. En analyse av styrking av «kvinnenes mulighet» ville kreve informasjon over tid, og helst en «tracer studie», hvor data hentes fra kvinnene om hva som skjer i etterkant av programmet. Dette har vi ikke hatt mulighet til. Det som vi kan se er at aktivitetene er forpliktende for minoritetskvinner, og at de får muligheten til å følge et fast kompetanseløp over et lengere periode. De møter også de samme medlemmene i bygdekvinnelagene som kan legge grunn for kjennskap og vennskap.

Tanken bak programmets krav om faste kurs og fast oppmøte for en gruppe minoritetskvinner var at dette kunne styrke mulighetene til minoritetskvinnenes videre deltagelse i samfunnet, og deretter bedre forutsetning for å ta i bruk sin medbrakte kompetanse, utvikle ny kompetanse og øke muligheten for aktiv deltagelse i arbeidslivet. Vi ser også at aktiviteter knyttet til mangfold og integrering fortsetter i mange bygdekvinnelag.

Spørsmål knyttet til *delmål 2 om å utvikle samarbeidsrelasjoner* med andre frivillige organisasjoner og med kommunen rettet seg mot grunnlaget og formen for samarbeid, og hvordan man samarbeidet om målgruppen. Disse spørsmålene var rettet både mot bygdekvinnelagene, andre organisasjoner, frivillighetssentraler og kommunene. Vi var interessert i å forstå typer samhandling og barrierer til dette lokalt.

I *delmål 3, øke kompetanse blant egne medlemmer* innenfor inkluderingsarbeid gjennomførte vi intervjuer både i de fem bygdekvinnelagene og med ulike ledd i organisasjonen, Vi var også til stede på distriktslagssamlinger i Rogaland og Hedmark, på to distriktsledersamlinger i Oslo og i arbeidsgruppen for «mangfold og inkludering på topp». Her var vi til stede og primært observerte diskusjonen, men kunne stille enkelte spørsmål.

Det ble tidlig gjennomført intervjuer med ledere av inkluderingsarbeidet i Sand og Froggn bygdekvinnelag allerede våren 2021, og kunne følge disse over tid. Disse to bygdekvinnelagene har vært viktige i å utvikle arbeidsmåter og erfaringer i organisasjonen og blitt presentert i mange møter og tilstelninger i Norges Bygdekvinnelag. Men også andre bygdekvinnelag, som Rendalen Bygdekvinnelag, har bidratt med erfaringer og kunnskap på samlinger.

Å evaluere aktivitetene til frivillige organisasjoner omfatter andre utfordringer enn evalueringer av offentlige programmer. Frivillige organisasjoner har mindre skriftlige spor av planlegging, vurdering, læring og evaluering av aktivitetene. Mye av arbeidet i organisasjonene er å fremme gode relevante søknader til myndigheter og stiftelser for finansiering av program og aktiviteter, samt å motivere lokallag og frivillige til innsats. Selve søknadene og rapportene tilbake fra bygdekvinnelagene lokalt inneholdt hovedsakelig informasjon om aktivitetene, og begrenset oppsummering av erfaringer og hva som utgjorde barrierer, eller vurderinger av tiltaket. Dette ble prøvd rettet på av skjemaene som Bygdekvinnelagene skulle benytte i den siste fase av programmet, 2020-2022. Her ble det bedt om mer informasjon om aktivitetene og om hvilke samarbeidspartnere man hadde,

Oppdragsbeskrivelsen for forskningsprosjektet var at det skulle basere seg på besøk til lokale bygdekvinnelag og bygdesamfunn, hvor det var ønskelig både å delta på aktiviteter som ble gjennomført, og å ha intervjuer både med medlemmer i bygdekvinnelagene og med samarbeidspartnere fra andre frivillige organisasjoner og kommunale etater.

Opprinnelig var det lagt opp til at fagrådgiver skulle besøke en rekke lokale bygdekvinnelag og at vi etter avtale med fagrådgiver og lokallagene skulle være med på enkelte av besøkene. På grunn av nedstengningen ble dette ikke gjennomført, bortsett fra et møte i Nome kommune hvor vi deltok sammen med fagrådgiver og leder av Telemark Bygdekvinnelag, som også er medlem av Holla Bygdekvinnelag og en pådriver i inkluderingsprosjekt i Holla Bygdekvinnelag. Utvelgelsen av bygdekvinnelag som jeg besøkte ble gjort i samarbeid med Norges Bygdekvinnelag, og med tanke på en viss fordeling på ulike deler av landet.

1.7 Utvalg – fem bygdekvinnelag

Feltarbeidet for følgeforskningsprosjektet ble gjennomført på forsommeren og høsten 2022, med besøk til fem lokale bygdekvinnelag; Sand, Frogn, Holla, Ringsaker, og Rendalen Bygdekvinnelag, fra mai til november 2022. Dette er bygdekvinnelag i de gamle fylkene Rogaland, Telemark, Akershus, Oppland og Hedmark,

Sand Bygdekvinnelag (BKL) ligger i Suldal kommune, en langstrakt kommune i Ryfylke med tre andre bygdekvinnelag i ulike bygder i kommunen. Suldal har tidligere hatt et flyktningmottak i Sand i tilknytning til flyktninger fra Balkan og Sand BKL har lang erfaring med mangfold og inkludering. San er kommunesenteret i Suldal, hvor kommuneadministrasjonen er med flyktningtjenesten og introduksjonsprogram. Ryfylkemuseet ligger i Sand, og har tidligere hatt utstillinger om flukt og flyktninger og internasjonal kafe. Sand har også kombinert bibliotek og kulturhus, som også brukes som samlingslokale. Suldal har ikke lenger videregående skole, og ungdom må til Odda for videregående skole. Sand BKL har tidlig i programmet hatt opplæring i demokrati og lokalvalg, og var nå i gang med et prosjekt med dyrking og pallekarm på et areal de fikk låne av kommunen og hvor nyankomne kvoteflyktninger deltok. Aktiviteten var også støttet av lokal Sparebankstiftelse. Vi hadde intervjuer med bygdekvinnelaget, frivillighetssentralen, introduksjonsprogrammet, og kultursjefen.

Frogn Bygdekvinnelag (BKL) ligger i Akershus gamle fylke og har aktiviteter i Drøbak. Bygdekvinnelaget har lang fartstid med mangfold og inkludering, og ansvarlige i bygdekvinnelaget for mangfold og Inkludering har stort nettverk både til minoritetskvinner, andre frivillige organisasjoner og kommunen. Frogn BKL hadde tidlig i programmet kursrekke innenfor mat hygiene, og er nå i avslutningen av et program med ulike aktiviteter knyttet til folkehelse, mat, vandring og bli kjent i kommunen. Vi besøkte Frogn BKL i forbindelse med et stort arrangement, VÅR DAG, knyttet til frivillighetens år, hvor Frogn BKL inviterte medlemmer og minoritetskvinner med familier til stort gjestebud i festlokale i kommunen. Arrangementet fikk støtte lokalt og serverte mat fra mange nasjoner. Vi hadde intervjuer med bygdekvinnelaget, frivillighetssentralen og flyktningtjenesten.

Holla Bygdekvinnelag (BKL) ligger i Nome kommune i gamle Telemark fylke. Holla BKL har gjennomført kurs i søm av egne klær i første fase av programmet og i andre fase to svømmekurs, systue og dyrking av grønnsaker. Det har vært hyret inn kvalifisert kompetanse i søm, og benyttet kvalifiserte instruktører for opplæring i svømming. Holla BKL holder til på Ulefoss, og det er utfordringer med transport fra andre deler av kommunen, som f.eks. Lunde. Holla BKL har nå samling med strikking og samtaler hver uke i kafeen til et bo- og omsorgssenter som de fått låne gratis. Hver fjerde uke er deltagerne med på internasjonal kafe med Røde Kors i Ulefoss. Vi var med på samling med strikking og samtaler hvor en stor og mangfoldig gruppe med minoritetskvinner deltok, mange av disse hadde bodd i bygda i mange år. Dagen etter var vi med på et heldagsmøte i kommunen med kommunalt ansatte i ulike etater, frivillighetssentralen og fagrådgiver i Norges Bygdekvinnelag og leder i Telemark Bygdekvinnelag om en mer aktiv integreringsstrategi, og styrket samarbeid mellom kommunen og frivillige organisasjoner.

Ringsaker Bygdekvinnelag (BKL) ligger i Ringsaker kommune, som ligger i Hedmark. Ringsaker er en stor kommune med mange tettsteder og kommunesenter i Brumunddal. Vi møtte medlemmer fra Ringsaker BKL, Røde Kors og Buketten, en flerkulturell kvinnegruppe under

frivillighetssentralen som alle hadde deltatt i aktiviteter under KvinnerUT. Ringsaker Bygdekvinnelag hadde i første fase av programmet et kurs for dyrking og pallekarm. Minoritetskvinnene og deres familier ble rekruttert gjennom Buketten, kvinnegruppa på frivillighetssentralen. Kurset samarbeidet med ressurspersoner som medlemmer i prosjektgruppa kjente, og hadde lite systematisk samarbeid med kommunen. Per i dag har ikke Ringsaker BKL aktiviteter innenfor KvinnerUT, men enkeltpersoner i prosjektgruppen samarbeider i Røde Kors om aktiviteter.

Rendalen Bygdekvinnelag (BKL) ligger i Hedmark gamle fylke. Rendalen BKL møtes i kommunesenteret i Øvre Rendalen, eller i hjemmene til medlemmer. Rendalen er en langstrakt kommune med flere bygder, og transport er en utfordring for flere minoritetskvinner. Som en del andre bygdekvinnelag samarbeider også Rendalen BKL med andre frivillige som er opptatt av mangfold og inkludering. Rendalen BKL har hatt to kurs, ett innen søm og strikking, og ett innenfor dyrking og pallekarm. Kurset om pallekarm var planlagt å gjennomføres i samarbeid med Rendalen Hagelag som har ansvar for hagen i tilknytning til Bull-museet. Men på grunn av koronarestriksjonene måtte det utgå, og minoritetskvinnene fikk individuell oppfølging. Vi møtte medlemmer i Rendalen BKL og andre frivillige som samarbeidet i KvinnerUT i kommunesenteret i Øvre Rendalen i og besøkte også frivillighetssentralen som nylig har blitt gjenetablert. Vi deltok også i arbeidet med å ferdigstille boliger til flyktninger som er ventet direkte (selv)bosatt i Rendalen. Rendalen har ikke lenger videregående skole, og ungdom må til Tynset for videregående skole.

I alle bygdesamfunnene ble også andre frivillige som ikke var medlemmer i bygdekvinnelaget, men som hadde tatt aktivt del i bygdelagets aktiviteter intervjuet. Studien har ikke intervjuet minoritetskvinner.

Antall innvandrere og andelen flyktninger blant disse varierer mye mellom kommunene.

Tabell 1.1: Innvandrere og flyktninger i fem kommuner i 2022

Kommuner som er besøkt/Bygdekvinnelag	Innvandrere 1.1.2022	Netto endring antall innvandrere fra 2001 til 2022	% flyktninger av innvandrere (2022)	Innbyggere totalt per 2021
Suldal (Sand)l	370	--4	34,6	3 809
Frogn	1 949	+67	19,2	15 953
Nome (Holla)	747	-19	40,6	6 488
Ringsaker	3 461	+170	27,4	34 897
Rendalen	116	-7	22,6	1 741

Tall hentet fra imdi.no og SSB (innbyggertall)

1.8 Leseveiledning for rapporten

Kapittel 2 gir en bakgrunn for offentlige strategier for hverdagsintegrering og sivilsamfunnets rolle, samt en beskrivelse av Norges Bygdekvinnelag sin organisasjon og arbeidsmåter. Kapittel 3 gir en presentasjon av programmet og gjennomføringen. Kapittel 4 ser på innsatsen for å involvere distriktslag i Norges Bygdekvinnelag i programmet. Siden denne innsatsen var begrenset, går vi ikke i detalj om dette temaet. Kapittel 5 presenterer og redegjør for et parallelt prosjekt om Mangfold og Inkludering på topp i Norges Bygdekvinnelag, som tok sikte på å sikre at dette ble en del av organisasjonens strukturer og oppgaver. Kapitel 6 drøfter funn fra prosjektet knyttet til delmål 1: økt kompetanse blant minoritetskvinnene. Kapittel 7 drøfter delmål 2: ulike samarbeidsarenaer for bygdekvinnelagene i gjennomføringen av programmet. Kapitel 8 drøfter delmål 3: økt kompetanse for inkluderingsarbeid blant egne medlemmer og i organisasjonen. Kapitel 9 presenterer muligheter framover og diskuterer scenarier for veien videre i inkludering- og mangfoldsarbeid i Norges Bygdekvinnelag. Kapittel 10 presenterer kort konklusjonen fra

studien. Rapporten har ett vedlegg med en oversikt over alle bygdekvinnelagene som har deltatt i programmet, med informasjon om typer aktiviteter og samarbeidsrelasjoner.

2 Bakgrunn - inkludering og kompetanseutvikling for minoritetskvinner

Norges Bygdekvinnelag (NBK) er en kvinneorganisasjon med tilhørighet i bygdene, og er i en ganske unik posisjon til å bidra til felleskap og tilknytning til bygda og rurale lokalsamfunn. Tradisjonelt har Bygdekvinnelaget vært en arena for utvikling og videreføring av kunnskap og kompetanse knyttet til kultur, tradisjon og kvinners liv og rettigheter i landbruket og på bygda.

I dag er det et sterkt fokus nasjonalt på utfordringer med bosetting i rurale strøk, med nedgang i mange rurale kommuner. Mange kommuner arbeider aktivt for at innflyttere og innvandrere som kommer til bygda blir boende over tid. Studier viser at det er viktig hvordan både innflyttere og innvandrere blir møtt, og hvilken tilknytning de etter hvert får til lokalsamfunnet. I studier av stedstilhørighet har NIBR-forskere fått bekreftet at det å bli godt tatt mot, og få bekjentskaper lokalt, styrker stedstilhørighet for innvandrere (Lynnebakke 2020, Lynnebakke og Aasland 2020). En tidligere studie fra NIBR viser sammenhengen mellom det å få nettverk og tilhørighet lokalt og tilgang til arbeidslivet. (Søholt o.a. 2015).

Kommunen mottar integreringsstønad fra IMDI i fem år for flyktninger som får opphold og blir bosatt i kommunen, og for kvoteflyktninger som bosettes direkte. I denne perioden skal flyktninger gjennom et introduksjonskurs, få opplæring i norsk og samfunnskunnskap og få utviklet sin kompetanse slik at de kan gå til videre opplæring, egen virksomhet eller lønnet arbeid. Det behov for at frivillige organisasjoner bidrar i arbeidet med praktisk hjelp som leksehjelp, språkkafeer, internasjonale kvinnegrupper, og i annet inkluderingsarbeid.

Det var mange asylsøkere som kom til Norge i 2015, og som ble bosatt som flyktninger i 2016/2017. Kommunen får overføringer for fem år. Flyktninger står fritt til å flytte, men mister introduksjonsstønad. For mange av disse er de fem årene gått, hvor det er ventet at de forblir i bosettingskommunen.¹ Avhengig av yrkesmuligheter og ønske om å bo nærmere venner og familie vil en del av disse flytte. Men en høy andel blir bofaste i kommunen de er bosatt i. Det vil likevel være en betydelig del som blir knyttet til bygda og som får muligheter til utdanning eller lønnet arbeid der.

Forskningen viser at minoritetskvinner skårer lavere enn menn på videre utdanning eller overgang til lønnet arbeid enn minoritetsmenn (KD 2019). Myndighetene har derfor iverksatt egne støtteordninger for innvandrerkvinner, og ser at det er behov for tettere oppfølging over tid, og en mer helhetlig tilnærming som ivaretar kvinnenes familieansvar også. Minoritetskvinnene vi snakket med uformelt, opplevde situasjonen i rurale strøk som tryggere for barna deres, og dette er høyt prioritert hos kvinnene, som utrykte engstelse overfor ungdomsmiljøene i urbane strøk. Tiden med barn kan derfor være en tid hvor innvandrerkvinner ofte ønsker å forbli i bosettingskommunen.

Det kom svært få flyktninger til Norge i årene etter 2017, og i 2019 vedtok IMDi nye kriterier for å bli bosettingskommune², og stilte krav til kommunenes innbyggertall, kapasitet for drift av introduksjonsprogrammet o.a. for å kunne motta flyktninger for bosetting fra IMDi. Dette betydde at mange små rurale kommuner ikke mottok flyktninger i denne perioden, og det er eksempel på at kommuner la ned flyktningtjenesten. Covid-19 førte også til at det ble mindre aktivitet hvor kommunen tok initiativ til å samarbeide med frivilligheten.

¹ For mer detaljer om flyktningers sekundærflytting, se SSB monitor for sekundærflytting [Mer bofaste flyktninger \(ssb.no\)](https://www.ssb.no/publikasjoner/2019/11/mer-bofaste-flyktninger)

² For nærmere beskrivelse og analyse av anmodningskriterier til kommunene for bosetting av flyktninger, se <https://www.imdi.no/contentassets/172e29f7685a431fac45df83ed38440b/anmodningskriterier-for-bosetting-av-flyktningerideas2evidence-rapport.pdf>

Den nye nasjonale integreringsstrategien som ble lansert i 2019 (KD 2019), la vekt på fire innsatsområder,

1. Utdanning og kvalifisering
2. Arbeid
3. Hverdagsintegrering
4. Retten til å leve et fritt liv

Integreringsstrategien (KD 2019) skriver «Hverdagsintegrering handler om hvordan vi alle bidrar til integrering gjennom daglig kontakt på formelle og uformelle møteplasser i samfunnet. Innvandrere med norske venner har bedre utsikter til å være i jobb og til å delta på andre formelle og uformelle samfunnsarenaer». Strategien for hverdagsintegrering (KD 2021) vektlegger sivilsamfunnets rolle og sier «Sivilsamfunnets innsats er viktig for å nå målene på alle de fire innsatsområdene, og er spesielt viktig for hverdagsintegrering. Ett av tiltakene i integreringsstrategien er å mobilisere sivilsamfunnet for bedre hverdagsintegrering, noe denne strategien følger opp. Sivilsamfunnet har en sentral rolle i integreringsarbeidet, og er en nøkkelatør for å skape sosial inkludering gjennom møteplasser og nettverk.»

I den nye FAFO-rapporten om hverdagsintegrering (Dalen o.a. 2022) om hverdagsintegrering har de identifisert fire dimensjoner: tillitt, tilhørighet, sosiale nettverk og diskriminering. Rapporten viser til at «hverdagsintegrering har ikke noen entydig forankring i den akademiske litteraturen, men trekker på en rekke ulike beslektede og overlappende begreper, som på ulike måter tematiserer de såkalte «myke», ikke-økonomiske sidene ved integrasjonsprosessen. Felles for disse integreringsdimensjonene er at de handler om folks subjektive oppfatninger, opplevelser og følelser, og mellommenneskelige sosiale relasjoner i hverdagen» (Dalen o.a. 2022, s. 20). Programmet KvinnerUT i Norges Bygdekvinnelag er et typisk hverdagsintegreringsinitiativ, som vektlegger deltagelse og språkmestring. Samtidig ønsker programmet å gå i retning av kompetanseutvikling som kan styrke kvinnenenes muligheter til å gå videre til utdanning og arbeid.

I en tidligere NIBR-rapport om frivillighetens rolle for asylsøkere i asylprosessen, viser at samarbeid mellom kommunen og frivillige organisasjoner møter på utfordringer (Aasen et.al. 2017), Rapporten pekte på at et samarbeid ville kreve nye måter å arbeide på, med rutiner som ville gjøre det enklere å samarbeide. I dag har frivillighet og kommunale tjenester ulik logikk, ulike praksiser, og ulikt språk. Samtidig ønsker ikke frivilligheten å ta over plikter som kommunen har for å yte tjenester, frivillighetens bidrag skal være komplementært og styrke totale innsatsen i kommunen.

Integreringsstrategien fra 2019 la vekt på frivilligheten og sosiale entreprenørers innsats i kompetansebygging, og å støtte kvinnene i å ta videre utdanning og få lønnet arbeid. Dette er en anerkjennelse av at det er behov for en ekstra innsats for å adressere et bredt spekter av utfordringer som minoritetskvinnene møter i kvalifisering og arbeidssøking. Det er behov **er (stryk)** for å se hennes totale situasjon; her har frivilligheten en spesiell kompetanse og kapasitet. Mens frivilligheten har en lang historie for innsats for integrering, var likevel vektleggingen i integrasjonsstrategien på sosiale entreprenører. Det har sammenheng med at sosiale entreprenører var et relativt nytt fenomen, som man ønsket å vektlegge. Sosiale entreprenører inngikk avtaler med kommuner og introduksjonsprogram for å utføre omfattende opplæringstilbud som kunne utfylle lovpålagte tiltak som kommunale enheter hadde ansvar for. Det som kjennetegner sosiale entreprenører, i likhet med frivillige organisasjoner er at de har fleksibiliteten i organiseringen av tilbud for å møte kvinner med varierende kunnskap og kompetanse, og at de i større grad enn kommunale enheter kan ta hensyn til den totale livssituasjonen for minoritetskvinnene (Søholt o.a. 2020).

I denne sammenhengen går vi ikke inn på sosiale entreprenører, de har ikke vært til stede i de lokalsamfunnene vi har besøkt, og er ikke referert til i rapportene fra lokale bygdekvinnelag som

har deltatt i programmet. Sosiale entreprenører er i stor grad et byfenomen, og arbeider med kompetanse som er mer rettet mot å komme i arbeid. Frivilligheten kan imidlertid ta med elementer fra sosiale entreprenører, også ved at frivilligheten henter inn faglig og yrkesrelatert kompetanse i sine kurs, og har et mer systematisk samarbeid med kommunen og deres heldags kvalifiseringskurs³.

2.1 Norges Bygdekvinnelag – organisasjon og arbeidsmåter

Organisasjonsstruktur og arbeidsmåter

Norges Bygdekvinnelag har i dag over 430 lokallag, 18 distriktslag og 11 000 medlemmer. Organisasjonen ble stiftet i under navnet Norges Bondekvinnelag i 1940, da det ble skilt ut fra Norges Bondelag. Organisasjonen skiftet navn til Norges Bygdekvinnelag i 2002, for å vise at det var en organisasjon som alle kvinner i bygda kunne delta i.

Programmene i KvinnerUT Mestring og Kompetanse er på mange måter bygget over samme lest som andre program er organisert i Norges Bygdekvinnelag. Vanlig framgangsmåte er at styret i Norges Bygdekvinnelag vedtar å sende søknader på spesifikke programmer, og deretter utarbeider et program for utlysning til lokallag, og kriterier og gjennomføring internt i organisasjonen, og oppfølging fra sekretariat og ledelse. Programmet bygger på tidligere aktivitet, og en forståelse av potensialet for å mobilisere lokallag og medlemmer innenfor temaet.

Fornyelse av organisasjonen, og rekruttering av flere og yngre kvinner.

Frivillige organisasjoner har behov for nyrekruttering. Mange kvinneorganisasjoner domineres av eldre kvinner som medlemmer, og har behov for å rekruttere yngre generasjoner kvinner. Flere organisasjoner har derfor sett på mulighetene for å kombinere aktivitet sammen med innvandrere og andre innflyttere, for å skape et mer mangfoldig felleskap, og dermed rekruttere nye medlemmer og få utvidet basisen også for en mer mangfoldig sammensetting i styret.

³ For mer informasjon se strategien for Hverdagsintegrering (KD 2021).

3 Programmet KvinnerUT – Mestring og Kompetanse

3.1 Bakgrunn – Fra KvinnerUT – Der kvinner møtes, til KvinnerUT – Mestring og kompetanse

I 2017 etablerte Norges Bygdekvinnelag prosjektet KvinnerUT – Der kvinner møtes, med støtte fra Gjensidigestiftelsen. Prosjektet hadde som formål å engasjere lokale bygdekvinnelag i arbeidet med inkludering av minoritetskvinner i bygdene hvor lagene var aktive. Norges Bygdekvinnelag ansatte en rådgiver, Sosan Asgari Mollestad, og inviterte lokallag til å delta. Lokallagene som deltok, kunne søke om 5 000 kr hver til å arrangere fire aktiviteter. I alt deltok 82 av ca. 430 Bygdekvinnelagene i arbeidet, og gjennomførte 352 møter og aktiviteter til sammen. Denne fasen av KvinnerUT ble evaluert av Prospera-stiftelsen (Prospera 2019). Evalueringen fant at arbeidet var gjennomført etter planene, men at mange lag var usikre på om de hadde vært i stand til å etablere varige nye møteplasser som bidro til inkludering. Kommentarene fra lokallagene som hadde deltatt var at det tok lengre tid å etablere slike møteplasser, og at det også tok tid å forankre arbeidet i organisasjonen. Lokallagene pekte også på den viktige rollen rådgiver Sosan Asgari Mollestad hadde, og hvor viktig det var at dette rådgivingsarbeidet kunne fortsette.

Som en forlengelse av KvinnerUT – Der kvinner møtes, søkte Norges Bygdekvinnelag om midler fra Sparebankstiftelsen for KvinnerUT - Mestring og Kompetanse, hvor arbeidet med mangfold og inkludering skulle tilby kompetansegivende kurs og aktiviteter. Arbeidet omfattet sterkere samarbeid med kommunale instanser og andre frivillige organisasjoner om å tilby kurs og aktiviteter rette mot minoritetskvinner. Dette som et ledd i å bidra til utvikling av kompetanse og større mestringfølelse, som igjen kunne anspore til videre deltagelse i opplæring og lønnet arbeid.

Arbeidet i denne fasen var mer ambisiøst enn i første fase, og stilte større krav til organisering og plan, ved at det var krav om at minst de samme fem minoritetskvinnene skulle delta i opplegget gjennom en kursrekke på fire samlinger. Covid-19 har ført til at mye av planene ble endret, og at arbeidet ble løst på andre måter, som for eksempel at noen lag gjennomførte samlinger i friluft og andre utsatte aktivitetene til et senere tidspunkt.

Målene var ambisiøse i den forstand at kvinnene mot slutten av kurset skulle gjennom en slags eksamen, og deretter få utdelt et sertifikat/vitnemål om oppnådd kompetanse og deltagelse, som kvinnene kunne bruke videre når de søkte på videre opplæring eller betalt arbeid.

Fagrådgiver sin oppgave med å motivere og mobilisere lokallagene har vært viktig gjennom hele programmet, spesielt i perioden med COVID-19 og nedstegning og usikkerhet. Det var også viktig for organisasjonen og lokallagene at de kunne hente råd gjennom hele programperioden hos fagrådgiver Sosan Asgari Mollestad, for å møte de økte kravene til deltagelse.

Programmet mottok 2,1 mill. kroner i 2019 og 3,7 mill. kr i 2020, til sammen 5,8 mill. kroner fra Sparebankstiftelsen.

3.2 Programmets målsettinger

Målet med programmet var å: «bidra til å styrke minoritetskvinnens kompetanse, og gjennom dette bidra til inkludering, økt deltagelse i samfunnet og bedre muligheter for sysselsetting».

Delmålene var:

1. Bidra til at flere minoritetskvinner får bygge kompetanse og nettverk som styrker deres mulighet for sysselsetting.
2. Styrke kapasiteten og samarbeidet mellom frivillige organisasjoner og kommuner innenfor integreringsfeltet.
3. Øke kompetansen blant egne medlemmer innenfor inkluderingsarbeid.

Målet for programmet var videre enn å etablere arenaer for felleskap, det stilte krav både til minoritetskvinnene, bygdelagsmedlemmene og innholdet i programmet. Målet om å bygge kompetanse krevde at aktiviteten som ble satt i gang ikke bare bidro til å skape nettverk og arenaer, men skulle også gi identifiserbar kompetanse. Det kan være utfordrende, fordi mange av aktivitetene som Bygdekvinnelaget tradisjonelt har drevet med sees på som hverdagsaktiviteter. Selv om bygdelagskvinnene er omtalt som tradisjonsbærere, og dermed kompetente innenfor et visst saksområde, kan det være vanskelig å lage kurs om vil ende med vitnemål som kan tas videre i arbeidet mot lønnet arbeid eller egen virksomhet.

Målet for prosjektet har vært å bidra til å styrke minoritetskvinnens kompetanse og gjennom dette å kunne bidra til økt deltagelse i samfunnet og bedre muligheter for sysselsetting.

Det er også utfordrende å skape nettverk og arenaer som skulle vare over tid. I flere samtaler med lokallag har jeg fått høre hvor viktig det er å ikke bli skuffet over minoritetskvinnene som drar videre, men fortsatt samarbeide med de kvinnene som forblir i bygdesamfunnet, siden mange minoritetskvinner flytter videre, ikke minst i etterkant av introduksjonskurset.

Målet om samarbeidet med andre aktører, som andre frivillige organisasjoner og kommunale enheter, springer ut av erfaringene fra første fase av KvinnerUT 2017-2018, hvor man så behovet for at tydeligere samarbeid for å utvikle kurs som kunne bidra til kompetanseutvikling for minoritetskvinner. I en tidligere studie av frivillighetens ressurser og innsats langs asylsøkerkjeden framhevet jeg at det var behov for både kommune og frivillige organisasjoner å endre arbeidspraksis for å kunne samarbeide, dette gjelder så enkle forhold som at kommunale medarbeidere og frivillige ofte er tilgjengelige på ulike deler av døgnet, til at det kan være et visst spenningsforhold i denne relasjonen hvor frivilligheten er opptatt av at de ikke skal overta kommunale oppgaver, men være en egen frivillig aktivitet med sine egne mål.

3.3 Programmets organisering

Programmet hadde en fagrådgiver, Sosan Asgari Mollestad, som var midlertidig ansatt i Norges Bygdekvinne lag allerede fra 2017, og fast ansatt fra januar 2022. Hun fulgte programmet tett, ledet koordineringsgruppen, besøkte lokallag, og publiserte en rekke innslag om programmet i bladet Bygdekvinne og i andre publikasjoner. Styret i Norges Bygdekvinne lag ble også styret for programmet, slik at ledelsen i Bygdekvinne laget hele tiden var informert om framdriften i programmet. Presentasjon og aktiviteter i spesifikke bygdekvinne lag ble presentert i distriktslagssamlinger i ulike fylker, og i nasjonale samlinger for distriktslag. Fagrådgiver leverte også bidrag om programmet til årsmeldingene. Slik var programmet godt integrert i Norges Bygdekvinne lags institusjoner og strukturer.

3.4 Tidligere inkluderingsarbeid i lokallagene

Mens 82 bygdekvinne lag søkte midler på KvinnerUT – Der kvinner møtes, var det 35 bygdekvinne lag som søkte midler gjennom KvinnerUT – Mestring og Kompetanse, 24 i første fase og 11 lag i den siste fasen. Det betyr at flere av lagene som hadde vært med i den første programperioden fra 2017 ikke søkte midler. Dette har trolig sammenheng med strengere kriteriene til aktiviteter, samt nedstengningene og usikkerheten på grunn av koronautbruddet i

mars 2020. Vi vet ikke i hvilken grad lokallagene fortsatte med lavterskel på egen hånd, med tilbud hvor de inviterte minoritetskvinner med på møter og aktiviteter.

Det er ulikt i hvilken grad lokallagene har vært involvert i tidligere integreringsarbeid. Dette har ofte sammenheng med om det er, eller har vært, asylmottak i bygda, om det er andre aktive frivillige organisasjoner, og interesse og motivasjonen hos enkeltmedlemmer og ledelsen i det lokale bygdekvinnelaget. Mange av medlemmene i lokallagene som deltok i KvinnerUT – Mestring og Kompetanse, har vært og er involvert i annet integreringsarbeid i bygda, slik som leksehjelp, språkkafeer, internasjonal kvinnegruppe og inviterer minoritetskvinner til å komme på besøk i hjemmene deres.

3.5 Aktiviteter i lokallagene

De aktivitetene som har vært dominerende er sømkurs og strikking, dyrking og pallekarm, matproduksjon/takkebakst, turer i bygda, i tillegg til aktiviteter som valgopplæring og svømmekurs. Andre aktiviteter har vært museumsbesøk, bokkvelder og juletradisjoner. Det har vært kurs innenfor spesifikke tema som mathygiene og demokrati og valg. På grunn av covid-19, og behovet for å revidere planlegging og gjennomføring av aktivitetene, ser det ut til å ha blitt mindre grad av formelle kompetansegivende kurs, men alle lagene har bestrebet seg på å inkludere samme gruppen av minoritetskvinner og ha en rød tråd gjennom samlingene deres. Deltagerbevis har blitt delt ut til minoritetskvinner som har deltatt i de fem lokale bygdekvinnelaget som er blitt intervjuet, og det ser ut til at de fleste lagene som har deltatt har fått gjennomført dette. Der det ikke har vært mulighet med felles samlinger for utdeling av deltagerbevis har bygdekvinnelagene besøkt den enkelte og gitt henne deltagerbeviset.

Alle bygdekvinnelagene som har deltatt i programmet er presentert i Anneks 1 til slutt i rapporten, hvor også typer aktiviteter og samarbeidsrelasjoner er beskrevet.

I tillegg omdisponerte Norges bygdekvinnelag 500 000 kr fra midlene fra Sparebankstiftelsen til støtte til lokale bygdekvinnelag som ville arrangere «Vår Dag» 16. oktober i 2022, i Frivillighetens år. I alt 100 bygdekvinnelag mottok 5 000 kr hver, i tillegg fikk flere bygdekvinnelag midler fra andre lokale aktører. Kriteriet for å få midler var at arrangementet skulle være i tråd med prinsippet i prosjektet, nemlig å være inkluderende og knyttet til temaet «Sammen for bærekraftig matkunnskap». Inkluderingsmomentet skulle ikke kun dreie seg om å involvere minoritetskvinner, men også barn og unge, institusjoner, og andre som ofte ikke blir inkludert i arrangementer i lokalsamfunnene.

4 Distriktslagenes arbeid og oppgaver

De aller fleste større frivillige organisasjoner har en tre-leddet organisasjon, med lokallag, distriktslag og sentralledd. Rollen til, og oppgaver som, distriktslagene har ansvar for er ofte uklare. I hovedsak fungerer de som en møteplass for lokallagene innenfor distriktet/fylket, og i Norges Bygdekvinnelag, betyr det innenfor de gamle fylkesgrensene. I Bygdekvinnelaget eksisterer det distriktslag i alle de gamle fylkene som del av organisasjonen, med faste årsmøter, og med valg av ledelse. Distriktslagene har også tradisjonelt vært et bindeledd fra sentralleddet med informasjon ut til lokallag. I og med at digitale kanaler og løsninger i stor grad har overtatt informasjonen, er det fra distriktslag i organisasjonen selv blitt stilt spørsmål om det er fornuftig å ha en slik tredeling, og om det holder at det kun er lokallag og sentralleddet. Norges Bygdekvinnelag er klar over denne utfordringen og arbeider målrettet for å styrke distriktslagets rolle og funksjon.

I første delen av prosjektet (2019-2020) åpnet Norges Bygdekvinnelag for muligheten til å søke støtte rettet mot distriktslagene. Dette for å motivere og styrke distriktslagene i arbeidet med inkludering. I løpet av 2019-2020 søkte fire distriktslag om støtte og fikk innvilget dette. To distriktslag søkte og fikk innvilget støtte i løpet av 2020-2022. I tillegg til disse enkelte distriktslagene ble temaet mangfold og inkludering presentert og diskutert i de årlige samlingene for alle distriktslagene.

5 Mangfold og inkludering på topp i Norges Bygdekvinnelag

Parallelt med aktivitetene i KvinnerUT – Mestring og Kompetanse etablerte Norges Bygdekvinnelag en arbeidsgruppe som skulle foreslå tiltak for å forankre mangfold og inkludering i organisasjonen, Mangfold og Inkludering på Topp i Norges Bygdekvinnelag. Arbeidsgruppen ble etablert i desember 2020, og leverte sin innstilling til styret i august 2021, hvor forslagene til tiltak ble godkjent. Disse forslagene til tiltak vil kunne være med å styrke forankring og kontinuitet i arbeidet med inkludering i organisasjonen. Forslagene til tiltak bygger på at Norges Bygdekvinnelag ønsker å speile mangfoldet i det norske samfunnet, og ser dette som er nødvendig for å være en aktuell og sterk organisasjon for fremtiden.

Anbefalingen omfatter:

- Fortsette arbeidet med å sikre at inkludering og mangfold er del av organisasjonens vedtekter og strategier og styrets arbeid.
- Sekretariatet skal fortsette arbeidet med å integrere inkludering og mangfold i alle sine kanaler.
- Velge et av styremedlemmene i både lokallag og distriktslag som ansvarlig for inkluderings- og mangfold i laget.
- Lokallag og distriktslag skal i sine årsmeldinger til sekretariatet også redegjøre for inkluderings- og mangfoldsarbeid.
- Lokallag bør/kan benytte seg av lokale støtteordninger, og sekretariatet skal være en ressurs for informasjon om støtteordninger.
- Nettbasert håndbok om inkludering og mangfold for hele organisasjonen, og innarbeiding i den digitalt baserte organisasjonsskolen.
- Årlig markering av inkludering og mangfold i organisasjonen og lokallag.
- Innspill til arbeidet med å revidere veileder for valgkomitearbeid.

Utvalget som har lagt fram forslagene til mangfoldsarbeid i organisasjonen har også vært opptatt av å se på mulighetene for å øke representasjonen av minoritetskvinnene i organisasjonen.

Så lenge minoritetskvinnene ikke er medlemmer, vil de heller ikke kunne bli valgt inn i lokallagenes styre. Dette er et arbeid hvor det er behov for nytekning når det gjelder rekruttering og oppfølging av nye medlemmer, herunder minoritetskvinner.

Som mange andre etablerte kvinneorganisasjoner er medlemstallene synkende, om enn ikke i alle lokallagene, og det er et sterkt behov for å rekruttere unge medlemmer. Framover vil dette overordnede målet for fornying av organisasjonen, og det å sikre både tilfang av nye medlemmer og av lokallag, være dominerende. Arbeidet med å få med minoritetskvinner som medlemmer og i styre vil inngå i dette større arbeidet. Norges Bygdekvinnelag har faste rekrutteringsuker i året, og inkludering og mangfold vil inngå i dette arbeidet.

Siden det er kort tid siden forslagene til tiltak ble vedtatt av styret i august 2021, er det for tidlig å si hvordan resultatet av disse tiltakene vil bli på sikt.

6 Delmål 1: Minoritetskvinner får bygget kompetanse og nettverk som styrker deres mulighet for sysselsetting

Første delmål for programmet var at aktivitetene og kursene skulle «bidra til inkludering, økte deltagelse i samfunnet og bedre muligheter for sysselsetting». Det er viktig å merke seg at det er tre ledd i dette delmålet, de henger sammen, men er også ulike prosesser.

Programmet har ført til at 35 lokallag har søkt om midler til aktiviteter og kurs, som minoritetskvinner har blitt invitert med og deltatt i. Norges Bygdekvinnelag har klart å gjennomføre programmet, men med forsinkelser gjennom perioden med Covid-19. I perioden etter pandemien med gjenåpning har programmet blitt mer aktivt igjen, samtidig med at mange bygdekvinnelag har gjennomført flere tradisjonelle aktiviteter som deltagelse i mat- og kulturfestivaler. Samtidig ser vi at mange lokale bygdekvinnelag som har deltatt i programmet har fått gjennomført de siste aktivitetene på planene deres.

Aktivitetene legger vekt på at de omfatter både norske kvinner og minoritetskvinner, og at det ikke skal være aktiviteter som norske kvinner kun inviterer minoritetskvinner med på. Aktivitetene skal være felles aktiviteter, og være et ledd på veien til å delta i det organisasjonslivet som finnes lokalt. Det omfatter også arenaer som frivillige i foreldreutvalg på skolen, idrettsforeninger og annet. Målet er å fremme gjensidig respekt og bidra til et inkluderende mangfoldig samfunn.

Det tredje leddet i målsettingen er at dette skal styrke kvinnenes muligheter til sysselsetting, dvs. lønnet arbeid eller egen virksomhet, i motsetning til frivillige arbeid i organisasjonslivet. I beskrivelsen av programmet går det fram at veien til lønnet arbeid kan være lang, men at Bygdekvinnelaget og programmet tenker seg at det å delta i strukturerte kurs og opplæring vil gi viktig kompetanse og lærdom, som siden kan brukes i videre opplæring og lønnet arbeid. Dette er det vanskelig å måle, fordi det krever kunnskap om hva minoritetskvinnene gjør i etterkant av kursene, og også kunnskap om lokalt arbeidsmarked.

Men det er viktig å presisere at prosjektets hovedmål har dreid seg om å styrke minoritetskvinnens mestring og kompetanse, som kan bidra til å komme i lønnet arbeid. Å tilhøre et nettverk og ha gode relasjoner i lokalsamfunnet vil kunne være viktig på veien til arbeidslivet.

Covid-19 gjorde det også vanskelig å møtes i mange lokalsamfunn i perioder med høy smitte og nedstegning. Dette preget mange av aktivitetene i 2020 til 2022.

I de fem bygdekvinnelagene som ble besøkt fikk vi tilbakemeldinger fra intervjuene at minoritetskvinnene likevel oppnådde viktig kompetanse, ved at de fikk bygget opp spesifikk sakskompetanse i kurset; det å lære å sy, bruke mønster, mathygiene, dyrking og pallekarm. Like viktig mente lagene det var at minoritetskvinnene fikk kjenne til regler og normer, nye vaner, måtte forplikte seg, at de måtte møte til fastsatt tid, kunne ta ordet og holde innlegg. Denne type kompetanse ligger nærmere «hverdagsintegrering», dvs. kunnskap om rutiner, gjeldende regler og normer, og kunnskap om lokalsamfunnet, som vil lette inkludering lokalt. Lagene fortalte om minoritetskvinner som satte stor pris på lokale turer og vandringer, det å besøke steder i lokalsamfunnet, besøk til museer o.l. og invitasjoner til norske hjem. Mange av de aktivitetene som ble gjennomført ligner på aktiviteter som sosiale entreprenører gjennomfører i samarbeid med minoritetskvinner innenfor søm og matlaging (Søholt et.al. 2020a, Søholt et.al. 2020b).

I intervjuer peker Norges Bygdekvinnelag på at kunnskap tilegnet gjennom «hverdagsintegrering» kan være et godt og nyttig redskap for minoritetskvinner til å knekke sosiale koder i arbeidslivet. De understreker at det å kunne fungere sosialt på en arbeidsplass er like viktig som å løse en praktisk arbeidsoppgave.

7 Delmål 2: Styrke kapasiteten og samarbeidet mellom frivillige organisasjoner og kommuner innenfor integrasjonsfeltet

7.1 Samarbeid med andre frivillige og frivillige organisasjoner

Nesten alle lokallagene har samarbeid med andre organisasjoner, og med andre frivillige. Medlemmene i de lokale bygdekvinnelagene har generelt sterke nettverk og gode kontakter i lokalsamfunnet. KvinnerUT – Mestring og kompetanse har også vist at det å arbeide sammenhengende med inkluderingsarbeid, med mange oppgaver knyttet til aktivitetene krever at det er flere frivillige som samarbeider sammen. Ofte har dette skjedd gjennom å arbeide sammen med andre frivillige organisasjoner. Den mest nevnte organisasjonen er Røde Kors, som ofte har en form for samarbeid med kommunale etater om integreringsaktiviteter, som leksehjelp språkkafeer, internasjonale kvinnegrupper o.l. Vi ser at i de fem bygdekvinnelagene hvor vi gjorde intervjuer, samarbeider lokallagene med organisasjoner som Røde Kors, Lions, Hagelaget, og det lokale museet o.a.

Ikke alle medlemmene i bygdekvinnelagene er like opptatt av å arbeide med inkludering, mange medlemmer er opptatt av å videreføre tradisjonelle bygdekvinneaktiviteter knyttet til mattradisjoner, merkedager og deltagelse i arrangementer i lokalsamfunnet. Dermed blir det viktig for de av bygdekvinneene som arbeider med KvinnerUT – Mestring og Kompetanse å samarbeide med andre frivillige som er motivert for å drive inkluderingsarbeid. Dette ser vi har skjedd i alle fem bygdekvinnelagene vi har intervjuet. Dette er et mønster vi også fant i studien om frivilligheten fra 2017 (Aasen et.al. 2017), hvor etablerte organisasjoner samarbeidet med andre frivillige, men hvor den organiserte frivilligheten gjorde det enklere for kommunen å etablere samarbeidsrelasjoner.

7.2 Samarbeid med frivillighetssentralen

Bygdekvinnelagene har også samarbeidet med Frivillighetssentralene. Disse har ofte internasjonale kvinnegrupper, kvinnekafeer og annet, hvor bygdekvinnelagene har deltatt og rekruttert minoritetskvinner til sine aktiviteter. I to av bygdene hadde frivillighetssentralene ligget nede en tid, og var nylig gjenopprettet. Det ser ut til at kommunene ser på frivillighetssentralene som en kanal for informasjon og samarbeid med frivillige, og en kanal for å stille midler for frivilligheten til rådighet. Dette skyldes bl.a. at det har kommet store grupper med flyktninger fra Ukraina som er bosatt i kommunene, og hvor kommunene mottar stor midler for kvalifisering og integrering. Disse midlene er ikke øremerket, og kommunen har stor frihet i å fordele midlene, og kan se behovet for også å stimulere frivilligheten til å delta i integreringsarbeidet ved å stille midler til rådighet.

7.3 Samarbeid med kommunale etater

Graden av samarbeidet med kommunale etater har variert fra bygdekvinnelag til bygdekvinnelag, og er noe ujamn. Kommunene er oppfordret til å ha en frivillighetspolitikk, og å samarbeide med frivilligheten for å styrke den totale innsatsen i kommunen. Vi ser tilløp til dette i kommunene, selv om nedstengningen under Covid-19 har hatt en negativ effekt på denne relasjonen. Ofte avholder kommunen møter både på tvers av kommunestyre og forvaltning, og sammen med frivilligheten.

Det som mangler er ofte utviklingen av en samarbeidsplan, finansiering av denne, og å sette den ut i livet.

I mange tilfeller er det en form for utveksling av informasjon som muliggjør rekruttering av minoritetskvinner til aktivitetene som bygdekvinnelagene arrangerer. Av de fem lagene som er intervjuet er det samarbeid med kultursjefen, introduksjonsprogrammet/ voksenopplæringen og flyktningtjenesten. I to av de fem lokalsamfunnene vi har intervjuet i, har bygdekvinnelaget ikke hatt et formelt samarbeid eller formelle møter med kommunale enheter. I de tilfeller er minoritetskvinner rekruttert via frivillighetssentralen og internasjonale kvinnegruppe der, eller ved direkte kontakt fra bygdekvinnelagets medlemmer eller andre frivillige de har samarbeidet med.

Det er ventet at det vil bli en økning i samarbeidet mellom kommune og frivillig sektor i årene som kommer, ikke minst på grunn av det store antall ukrainere som får kollektivt opphold og blir bosatt i Norge i år og som også er ventet i 2023. Hittil i år har det kommet forespørsel om bosetting av til sammen 515 nye flyktninger i de fem kommune vi har besøkt, hvor storparten er flyktninger fra Ukraina. De økte integreringsmidlene som kommer til kommuner og distriktskommuner kan også gi nye muligheter til finansiering.

8 Delmål 3: Øke kompetansen blant egne medlemmer innenfor inkluderingsarbeid

Ut ifra skriftlige dokumentasjon, deltagelse på fellesmøter og besøk i lokallag, ser vi at programmet har utløst et stort potensial i organisasjonen til å arbeide systematisk med inkludering. I arbeidet med å møte utfordringer og barrierer har det vært viktig å ha en dyktig og kompetent faglig rådgiver. Arbeidet med å koordinere programmet, og innlemme arbeidet i Norges Bygdekvinnelags virksomhet har vært viktig for kontinuitet i arbeidet, slik at dette ikke ble et program på siden av vanlig bygdekvinnelagsaktivitet.

KvinnerUT har helt tydelig økt kompetansen om hvordan drive inkluderingsarbeid både i lokallagene og i organisasjonen. Gjennom praktisk arbeid, og ved å bruke sin almene organisasjonskompetanse har mange bygdekvinnelag vært involvert i å arbeide sammenhengende med inkludering over tid, og med samme gruppe minoritetskvinner. Dette har ført til stor læring innfor lokallag, men også i organisasjonen. Norges Bygdekvinnelag har gjennomført egne digitale nettverksmøter (dette var under koronaen) for deltagere i programmet, hvor de kunne presentere og utveksle erfaringer. Samtidig har KvinnerUT vært et tema på landsstyremøter, distrikksamlinger, og et gjennomgående tema i «Bygdekvinne», medlemsbladet til Norges Bygdekvinnelag. Dette førte også til økt kompetanse i organisasjonen. Dette skyldes ikke minst at fagrådgiver, Sosan Asgari Mollestad, som var ansatt i midlertidig stilling i 2017, fortsatte gjennom hele perioden, og er i dag i fast stilling i organisasjonen. Kontinuitet av fagrådgiver har vært særs viktig, ikke minst fordi rådgiveren i flere omganger har besøkt lokallag, motivert til innsats, og drevet koordinerings- og informasjonsarbeidet. Alle lokallagene uttrykte stor nytte og glede over besøkene til fagrådgiver, og understreker at dette hadde vært en viktig ressurs.

Kommunikasjon mellom medlemmer i lokallagene og til minoritetskvinnene, både i rekrutteringsfasen og underveis i kursene har vært viktige. I rekrutteringsfasen har ulike verktøy blitt brukt; innlegg i lokalavisa, løpesedler som har vært delt ut og bruk av Facebook og andre medier. Når gruppen har blitt etablert lokalt, har mange lag brukt Whatsapp for å kommunisere med gruppedeltagerne. Dette har fungert godt og informasjon har nådd ut.

8.1 Økt kompetanse blant egne medlemmer for å møte utfordringer i inkluderingsarbeid

Den første fasen av KvinnerUT – Mestring og Kompetanse i 2019 ble gjennomført etter planene. Da neste fase skulle i gang våren 2020 kom nedstengningen og usikkerheten på hvordan arbeidet kunne gjennomføres. Dette gjør det vanskelig å vurdere hvilke utfordringer og barrierer KvinnerUT – Mestring og Kompetanse ville møte på i en normal situasjon. Det går likevel å identifisere noen utfordringer som bygdekvinnelagene møtte som er ganske almene, men som kan ha blitt forsterket i perioden med nedstegning og usikkerhet.

Transport for minoritetskvinnene for å kunne bli med på møter og aktiviteter har vært en utfordring i fire av de fem lokallagene, men har blitt løst ved at medlemmer av lagene og andre frivillige har stilt opp med transport. Spesifikke treffpunkt ble avtalt hvor minoritetskvinner kunne komme for å få transport til møtene. Slik har man løst denne utfordringen. I det femte lokalsamfunnet bor de fleste innbyggerne i et tettsted med kortere avstander. Dette fjerner ikke utfordring med transport. Mange bygder er basert på at man har tilgang til bil for å delta i aktiviteter og organisasjonsarbeid, dette har minoritetskvinnene ofte ikke.

Minoritetskvinner har ansvar for barn og familie. Dette kan bidra til at kvinnene har vansker med å komme til ettermiddags- og kveldsaktiviteter. I noen av lokallagene, hvor de arbeider med dyrking og pallekarm har det vært vanlig at hele familien deltar, med ektefeller og barn. Vi ser også fra

andre lokallag, for eksempel et lag som har arbeidet sammen med 4H har fått i gang et prosjekt som også omfatter barn. Vi ser også at i de tilfellene hvor minoritetskvinnene har vært lenge i Norge, og ofte har eldre barn, er det lettere for kvinnene å bevege seg ut og delta på egen hånd. Ved lengere botid ser det ut til at det utvikler seg vennskap mellom medlemmer og minoritetskvinner, hvor de blir kjent over tid.

Noen minoritetskvinner ønsker *aktiviteter som fokuserer mer på enkeltpersoner* enn på felles møter. Dette gjelder ingen av de fem lokallagene som ble intervjuet, men har vært uttrykt i andre rapporter fra lokallag. Dette kan ha sammenheng med det som er nevnt ovenfor, for utfordringer med transport, og ansvar for barn og familie. Disse minoritetskvinnene gir uttrykk for at de ønsker kontakt med norske kvinner, de kan være relativt isolerte. Det å ta steget ut til felles møter og krav om å ta ordet oppleves som krevende. Samtidig vil et fokus på individuell oppfølging i sin natur være en kontrast og et brudd med ideen om å skape et felleskap med norske kvinner og minoritetskvinner.

Alle fem lokallagene nevner utfordringer med *minoritetskvinnenes forhold til tid og sted*. Dette er en kjent almen utfordring, og noe lokallagene med tidligere erfaring med inkludering kjente til. Ikke alle minoritetskvinner har et uklart forhold til tid og sted, og med lengere botid i Norge endrer oppfatningene seg ofte. Lokallagene ser ut til å ta dette i betraktning i planene, og ofte gi flere påminnelser om kommende møter og aktiviteter. Dessuten hjelper det til at mange minoritetskvinner blir hentet med transport.

Det er en tendens til at *betaling for medlemskap og for aktiviteter er ukjent blant minoritetskvinnene*. Tradisjonelt har bygdekvinnelag ofte tatt en liten deltakeravgift på arrangement, det har vært vanskelig å forstå for mange minoritetskvinner, og er fortsatt en ganske uløst utfordring.

En praktisk utfordring er at mange nyankomne minoritetskvinner ikke er vant til å *kle seg for vinter og kaldt vær*, og heller blir sittende inne. Nettopp aktivitetene til bygdekvinnelagene kan være med å få disse kvinnene ut, ikke minst på vandringer og bålpanneaktiviteter, noe som også er en anledning til å ta opp betydningen av å kle seg for vinter, gå på glatt underlag, og betydningen av friluftsliv for folkehelsen.

Samarbeid med kommunale etater har i noen av lokalsamfunnene vært en utfordring. Kommunene har mange oppgaver og med en presset kommuneøkonomi og få nye flyktninger å bosette, ser det ut til at arbeidet med mangfold og inkludering har vært nedprioritert de siste årene. Covid-19 nedstengningen ser ut til å ha forsterket denne trenden. Flere nevner at dette gjelder også andre ikke lovpålagte oppgaver som oppvekstsvilkår for barn og unge og andre ikke lovpålagte områder. Frivillige organisasjoner og de frivillige er viktige i slike situasjoner og stiller også krav til kommunen om samarbeid. Den nasjonale strategien er at kommuner og frivilligheten skal samarbeide, men dette er ikke lovpålagt og det er opp til partene å finne gode relasjoner. Vi ser at det er en tendens til at kommunen inviterer til møter med frivilligheten for å diskutere situasjonen, men at dette i begrenset grad blir fulgt opp av konkrete tiltak. Hensynet til taushetsplikt kan være med å forsterke denne utfordringen. Samtidig ser vi at i mange lokallag har de etablert faste uformelle møtepunkter hvor felles utfordringer for kommune og frivillighet blir diskutert. Dette avhenger ofte av interesse hos saksbehandlere og ledere i kommunale etater. Personlig engasjement og forpliktelser går igjen som en faktor som fremmer samarbeid, både i frivilligheten og blant kommunalt ansatte.

Ved å delta aktivt i KvinnerUT – Mestring og Kompetanse, ser vi at medlemmene ha fått økt kompetanse om å arbeide sammen med minoritetskvinner. Intervjuene viser, ikke uventet, at enkelte av aktivitetene har møtt på barrierer, og at lokallagene og medlemmene har tatt grep for å løse disse utfordringene. En av lærdommene er at det er viktig, og nyttig, å spørre minoritetskvinner hva de selv vil prioritere, og hva som vil motivere dem for å samarbeide med bygdekvinnelaget over tid. Lokallagene har sett at aktiviteter må møte behov som

minoritetskvinnene selv identifiserer, og ved at disse kvinnene inkluderes i planlegging øker eierskapet deres til aktivitetene.

Det viktige her er at slike utfordringer og erfaringer møter man når man aktivt arbeider for inkludering. Nettopp evnen til å være løsningsorientert og finne aktiviteter som fungerer er viktig og øker bygdekvinnelagenes kompetanse og kunnskap om å arbeide for mangfold og inkludering. Arbeidet styrkes ved at lokale bygdekvinnelag kontinuerlig vurderer arbeidet sitt og finner løsninger.

9 Scenarier - Veien videre for KvinnerUT

9.1 Veien videre – distriktslag

Norges Bygdekvinnelag har eksempler på at de har hatt vellykkede satsinger på distriktsnivå, i regi av distriktslag. Det er verdt å merke seg at distriktslagenes styrer er sammensatt av medlemmer fra lokallag i fylket. Man er derfor avhengig av at det er ildsjeler som setter i gang prosesser og finner fram til finansieringsmuligheter regionalt. Et slikt program er prosjektet «Matglede» som fant sted i Rogaland i årene 2019-2021, finansiert av Gjensidigestiftelsen. Finansieringsmuligheter er viktige, Gjensidigestiftelsen hadde prioritert å støtte regionale tiltak, heller enn nasjonale programmer. I tillegg finnes det mange lokale stiftelser, og mange sparebanker har midler til aktiviteter lokalt.

Det kan likevel være enklere å samle lokallag i et fylke om noen av kjerneaktiviteter i bygdekvinnelaget, som handler om tradisjonsmat, vern av matjord, kosthold, folkehelse o.l., enn å samle lagene om mangfold og inkludering. Det kan være to veier å gå, hvor Norges Bygdekvinnelag allerede går langs disse veiene; det ene er å integrere mangfold og inkludering i andre programmer, slik som i programmet «Tradisjonsmatskolen – bærekraftig matkunnskap» som Telemarksforskning har skrevet en vurdering av (Hjemdahl 2022). Denne tilnærmingen av mangfold og inkludering i annen aktivitet ble også brukt da Norges Bygdekvinnelag gjennomførte VÅR DAG 16. oktober 2022 i forbindelse med Frivillighetens år. Det var midler igjen på prosjektet fra Sparebankstiftelsen. Disse ble brukt til å gi støtte til lokallag for gjennomføring av aktiviteter knyttet til temaet «Sammen for bærekraftig matkunnskap». I alt fikk 100 lokallag støtte på 5 000 kroner hver. I tillegg var det flere lokallag som gjennomførte aktiviteter selv om de ikke mottok midler til dette.

Den andre tilnærmingen er en fortsatt spisset innsats for KvinnerUT - Mestring og Kompetanse. Norges Bygdekvinnelag arbeider med en pilot for å utvikle modeller for et formelt samarbeid mellom frivilligheten og offentlige myndigheter lokalt.

I tillegg vil det etableres en tydeligere plattform i organisasjonen for mangfoldsarbeid, hvor bl.a. sekretariatet vil stille til rådighet en rekke verktøy og oversikter over bl.a. finansieringsmuligheter. Vi ser allerede at noen av de fem lokallagene som ble intervjuet har mottatt eksterne midler for arbeid med mangfold og inkludering, og tenker å søke nye midler for ytterligere aktiviteter.

Bygdekvinnelagene vil derfor kunne gå videre både ved å innlemme mangfold og inkludering i eksisterende og nye prosjekter som ligger innenfor de tradisjonelle aktivitetene, og ved å ha målrettede mangfold og inkluderingsaktiviteter. Dette arbeidet vil lettes ved at organisasjonen gjennomfører tiltakene som ligger i forslagene fra arbeidsgruppen om «Mangfold og inkludering på topp».

9.2 Modell for inkludering og ny pilot «Sammen for Inkludering»

I rapporten om Frivillighetens ressurser langs asylsøkerkjeden (Aasen o.a. 2017) fant vi at mange frivillige organisasjoner satset på å utvikle modeller for integrering og inkludering, som organisasjonene så presenterte i søknader om offentlig støtte. Modellene var utviklet sentralt i organisasjonene, men i samarbeid med lokale avdelinger med erfaring fra gjennomføring av modellene. Modellene var også slik utformet at de lettet arbeidet med planlegging og rapportering tilbake til tilskudds giver. Utfordringen i frivillige organisasjoner er hvordan man sikrer god gjennomføring i arbeidet slik at modellene ikke blir rigide og kolliderer med lokale forhold. En modell må derfor være både fleksibel nok, kunne gjennomføres i ulike lokale kontekster, og være strukturert nok til å gi felles rammer for planer og rapportering.

Samtidig er utviklingen av en modell et effektivt middel for presentasjon av arbeidet til tilskudds giver. Modellene har ofte en tydelig og iøynefallende tittel som kommuniserer bra. Norges Bygdekvinnelag er nå i ferd med å etablere en slik modell gjennom piloten «Sammen for inkludering», hvor Bygdekvinnelaget vil etablere kontakt og et formelt samarbeid med fem utvalgte kommuner.

Dette er et pilotprosjekt basert på to parallelle innsatslinjer som forsterker og utfyller hverandre:

- Å utvikle modeller og teste ut i praksis et mer formalisert og varig samarbeid mellom frivilligheten og offentlige myndigheter lokalt i arbeidet med «integrering gjennom kunnskap». Gjennom et slikt avtalefestet samarbeid vil lokallagene fungere som leverandører av kurs og aktiviteter til det kommunale opplæringstilbudet.
- Å fortsette og utvikle arbeidet med inkludering av minoritetskvinner gjennom «KvinnerUT – Mestring og Kompetanse». Gjennom dette vil lokallagene ha mulighet til å tilby kurs og opplæring til kvinner med minoritetsbakgrunn som faller utenfor det kommunale opplæringstilbudet. I tillegg vil lokallagenes kurs og kompetansegivende aktiviteter gjennom «KvinnerUT – Mestring og Kompetanse» være et viktig supplement til det kommunale opplæringstilbudet. Dette vil også bidra til et sterkere og mer helhetlig inkluderingsarbeid.

Hvis et nytt prosjekt skal gå videre i retning av å forberede kvinnene på ytterligere opplæring og kvalifisering for arbeidsdeltagelse, stiller dette krav til kursene og opplæringen, slik at både innhold og gjennomføring blir mer kompetansegivende og arbeidsrettet. Det kan da bli en utfordring for lokallaget om de har tilstrekkelig fagkunnskap og opplæringskompetanse til å gjennomføre slike kurs, eller om det kan bli relevant å hyre opp annen frivillig eller betalt kompetanse. Uansett er dette en viktig problemstilling. Bygdekvinnelaget kan vurdere en mulig avgrensning av aktiviteter til fagområder hvor lokallaget har tilstrekkelig kompetanse, eller om det ønskes i det enkelte prosjekt og kursrekke å samarbeide med andre lokale organisasjoner for å få tilstrekkelig med kunnskap og kompetanse til å gjennomføre aktivitetene.

Dette krever trolig at:

- Bygdekvinnelaget blir tydeligere med hensyn til hvilke målgrupper man ønsker å nå. I dag kan det være en spenning mellom målet i første fase med KvinnerUT hvor man ønsket å utvide arenaen slik at det var plass til alle typer nyankomne innvandrerkvinner, og fase to, KvinnerUT – Mestring og Kompetanse, hvor det skulle være klare mål for hva man har gjennomført og oppnådd. Men også i fase to gjelder det at opplæringen i seg selv ikke gir nødvendig konkret kunnskap eller arbeidstrening for å komme i arbeid eller videre opplæring. Målet er at opplegget i fase to skal stimulere minoritetskvinnene til fortsatt å gå i relevant opplæring, og søke lønnet arbeid. Et tettere samarbeid med kommunen kan også føre til at mer informasjon utveksles mellom kommunen, Bygdekvinnelagene og andre frivillige om felles innsats for inkludering, det kan gi bedre mulighet til å få tilbakemeldinger på relevans og viktigheten av innsatsen som bygdekvinnelagene yter. Samtidig vil taushetsplikten som kommunale enheter har, kunne være en barriere for informasjonsutveksling.
- Samarbeid med offentlige etater, andre frivillige organisasjoner og frivillighetssentraler. Hvis vi ser på erfaringene fra de bygdekvinnelagene som har vært aktive gjennom hele KvinnerUT perioden, har mange av disse hatt lang erfaring med kontakt med minoritetskvinner, noen av dem også via andre organisasjoner eller fra å være aktive i nabolag. Samarbeid med kommunale etater kan være flyktnings-tjenesten som tar imot flyktninger, NAV som skal sikre introduksjonsprogrammet og arbeidstrening, og kulturetaten som ofte har aktiviteter for å fremme mangfold, og som innvandrergrupper kan delta i. Alle disse etatene kan være viktige samarbeidspartnere både i arbeidet med å nå målgruppen av innvandrerkvinner, rekruttere til kursene, og i å utvikle programmet slik at bygdekvinnelagenes aktiviteter blir en del av en helhetlig lokal satsing på integrering og inkludering.

9.3 Bygdekvinnelaget som et samlingssted og felleskap versus en tjenesteyter for myndighetenes mål om integrering

Frivillige organisasjoner har mange likheter med sosiale entreprenører. For begge parter er det et prinsipielt skille mellom å dyktiggjøre deltagerne i aktivitetene til å bli aktive samfunnsborgere, å ta del i en demokratisk utvikling, og det å bygge kompetanse og fungere som en tjenesteleverandør for det offentlige. Dette betyr å finne sin plass blant ulike aktiviteter og tiltak som mottar støtte fra myndighetene for å sikre at innvandrerkvinner oppnår en høyere deltagelse i lønnet arbeid og er mer aktive i lokalsamfunnet. I praksis er ikke dette skillet så tydelig. Å bidra til større trygghet og bedre tilhørighet i lokalsamfunnet kan igjen føre til at innvandrerkvinnene tar mer del i opplæring og lønnet arbeid.

Dette viser også til en vei framover hvor Bygdekvinnelaget kan følge to spor i arbeidet med inkludering og mangfold, ett hvor arbeidet innlemmes i de regulære systemene for organisasjonen, og et annet hvor arbeidet er prosjektrettet med ekstern finansiering med sine krav til klare planer, mål og rapportering. I begge type aktiviteter er det viktig at Bygdekvinnelaget utvikler systemer for dokumentasjon og rapportering i sine systemer. Her har allerede Bygdekvinnelaget en god praksis for dokumentasjon gjennom egne kanaler som årsmeldinger og medlemsbladet samt gjennom rapportering til eksterne finansieringskilder.

Det kan være nyttig for Bygdekvinnelaget å utvikle en oversikt over både relevante offentlige etater, andre frivillige organisasjoner og erfaringer fra arbeid med disse. Dette kan inngå i en ressursbank for alle ledd i organisasjonen.

Frivillighetssentralene kan også være viktige samarbeidspartnere der disse er aktive i integreringsarbeid. Vi vet at situasjonen er ulik fra sted til sted, og at det lokale bygdekvinnelaget, gjerne i samarbeid med distriktslaget, må finne fram til de ressurser som er til stede, og hvilke samarbeidspartnere og former som er aktuelle.

9.4 Oppsummering

Prosjektet KvinnerUT– Mestring og Kompetanse har stilt krav til både medlemmer, lokallag, minoritetskvinner, og til kontinuitet og sakkunnskap i aktivitetene og kursrekkene. Det er gode grunner til det, om man vil bidra til mestring og kompetanse innenfor en gruppe som generelt skårer lavt på overgang til lønnet arbeid. Samtidig viser årene med KvinnerUT i Norges Bygdekvinnelag at det også er viktig med arenaer som inviterer minoritetskvinner inn til et felleskap, og knytter nettverk og kjennskap til hverandre begge veier. Utfordringene med å planlegge og gjennomføre kursrekker, og sikre kontinuitet i arbeidet er også tatt opp i rapporten fra Telemarksforskning (Hjemdahl 2022) om Tradisjonsmatskolen: Bærekraftig matkunnskap. Hjemdahl diskuterer faste kursrekker over måneder, sett i forhold til enkeltstående hendelser og arrangement og mer uformelle arenaer, og sier «omfanget av (faste) aktiviteter ble opplevd som omfattende og krevende for mange lokallag. Det kan derfor være et poeng å nedskalere omfanget av aktiviteter og i større grad tilpasse omfanget av aktiviteter til det enkelte lokallag, deres arbeidskapasitet og samarbeidsrelasjoner».

Dette kan være en fornuftig konklusjon for mange programmer i Norges Bygdekvinnelag, og peker på ulikhet blant lagene, ulike tradisjoner, deltagelse i enkeltarrangementer, samarbeidsrelasjoner og kompetanse og arbeidskapasitet. Samtidig er det viktig når nye utviklingsprogrammer planlegges og igangsettes, at det fokuseres på hva programmene skal oppnå, hva de skal bidra med i utviklingen av porteføljen, og nyteknning og nyskaping innenfor arbeidsmåter i Bygdekvinnelaget.

10 Konklusjon

10.1 Hovedfunnene fra prosjektet

Hvor langt har prosjektet kommet i implementeringen av KvinnerUT – Mestring og Kompetanse?

På tross av utfordringene med covid-19 ble programmet, KvinnerUT – Mestring og Kompetanse, gjennomført, men med betydelige utsettelse for å gi lokallagene mulighet til å gjennomføre de planlagte aktivitetene. Programmet har vært vellykket i forhold til at det har vært mulighet til å gjennomføre aktivitetene som var planlagt, og organisasjonen og lokallagene har funnet løsninger på utfordringene som har oppstått underveis.

Hvilke resultater man kan se så langt?

Lokallagene har fått mulighet til å være fleksible og endre gjennomføringen slik at alle aktiviteter er gjennomført. Aktivitetene har i stor grad vært tradisjonelle bygdekvinneaktiviteter, men med et fokus på mangfold og inkludering. Dette omfattet søm og strikking, takkebakst og annen matlaging, turer i nærmiljøet og hjemmebesøk. Minoritetskvinnene har gjennomført kurs, og der det ikke har vært mulig å samles på grunn av nedstegning, har minoritetskvinnene fått individuell oppfølging. Det er avholdt «eksamener», dvs. testing av kunnskap som inngår i kursene, og utdelt deltagerbevis i til minoritetskvinner i de fleste kurs som har vært avholdt.

Hvordan har de ulike lagene arbeidet, og hva som er utfordringene i KvinnerUT – Mestring og Kompetanse?

Perioden med implementering av særlig andre del av prosjektet i årene 2020-2022 var en svært spesiell tid. Utfordringene har i særlig grad vært knyttet til Covid-19, og usikkerhet om hvordan lagene kunne få gjennomført planlagte aktiviteter. Samtidig har også Covid-19 vært en barriere for å få gjennomført samarbeid med andre frivillige organisasjoner og kommunale etater. Det er derfor vanskelig å identifisere utfordringer som går utover situasjonen knyttet til Covid-19.

Hvordan er arbeidet forankret organisatorisk i Norges Bygdekvinnelag?

Programmet KvinnerUT – Mestring og Kompetanse har ført til styrking av det sentrale leddet i organisasjonen sitt arbeid med mangfold og inkludering. Koordinering, felles møter og besøk til lokallag har ført til økt kunnskap og kompetanse om inkluderingsarbeid i organisasjonen. Samtidig og parallelt har Norges Bygdekvinnelag gjennomført et internt prosjekt «Mangfold og Inkludering på topp» for å styrke integreringen av temaet i alle ledd og strukturer i organisasjonen. Til sammen har disse to innsatsene ført til en styrking av arbeidet med mangfold og inkludering i organisasjonen.

Hva er erfaringene der distriktslagene har tatt en mer aktiv rolle?

I første delen av prosjektet (2019-2020) åpnet Norges Bygdekvinnelag for muligheten til å søke støtte rettet mot distriktslagene. Dette for å motivere og styrke distriktslagene i arbeidet med inkludering. I løpet av 2019-2020 søkte fire distriktslag om støtte og fikk innvilget dette. To distriktslag søkte og fikk innvilget støtte i løpet av 2020-2022. I tillegg til disse enkelte distriktslagene ble temaet mangfold og inkludering presentert og debattert i de årlige samlingene for alle distriktslagene.

Hvilke scenarier kan man se for seg framover for en neste fase av arbeidet med inkludering og mangfold i organisasjonen?

Norges Bygdekvinnelag er allerede i gang med å planlegge og gjennomføre en pilot, hvor det etableres et mer forpliktende samarbeid mellom kommunale etater og lokale bygdekvinnelag om kompetansegivende kurs og aktiviteter som skal bidra til at minoritetskvinner styrker sine muligheter for videre kvalifisering og sysselsetting. I tillegg vil mange bygdekvinnelag fortsette arbeidet med inkludering av minoritetskvinner, ofte med midler fra lokale stiftelser.

10.2 Hva har programmet vist oss om Norges Bygdekvinnelag og deres bidrag til inkludering og mangfold

Evne til å planlegge og gjennomføre program for minoritetskvinner

Norges Bygdekvinnelag har hatt kapasitet til å planlegge og gjennomføre et program for minoritetskvinner, og styrke deres kompetanse og mestring. Dette på tross av krevende situasjon, med nedstegning i samfunnet som konsekvens av pandemien. Bygdekvinnelaget har evnet å utvikle kursrekker, om enn med noen tilpasninger på grunn av pandemien, de har rekruttert en fast gruppe minoritetskvinner, ofte i samarbeid med kommunale enheter, og de har videre sikret gjennomføringen av arbeidet, utdeling av deltagerbevis og seremonier rundt dette. Bygdekvinnelaget har klart å institusjonalisere modellen for rekruttering, kursgjennomføring og styrke minoritetskvinnene på veien til å delta i samfunnet og utvikle sin kompetanse.

Verdien av en landsdekkende organisasjon med tilhørighet i rurale lokalsamfunn

Gjennomgangen av programmet har vist hvor viktig det er at Norges Bygdekvinnelag er en landsdekkende organisasjon. Nettopp ved å være en bred organisasjon med distriktslag og mange hundre lokallag har Bygdekvinnelaget hatt strukturer og verktøy for å utvikle modeller for samarbeid lokalt for å styrke minoritetskvinnenes mestring og kompetanse. Bygdekvinnelag som har gjennomført vellykkede satsinger har vært brukt av organisasjonen for å dele erfaringer og kunnskap på felles møter. Organisasjonens nettverksmøter for bygdekvinnelag som har deltatt, har delt erfaringer og utfordringer. Evnen til å møte utfordringer og komme opp med ulike løsninger har vært viktig. Selv om forholdene kan være svært ulike mellom ulike bygdesamfunn, har alle lagene kunnet hente støtte og informasjon fra organisasjonen sentralt. Her har det også vært særs viktig at organisasjonen har hatt en dyktig ressursperson i Sosan Asgari Mollestad, som har besøkt mange lokallag, og drevet arbeidet internt i organisasjonen. Både styret i Bygdekvinnelaget og generalsekretær og sekretariat og har støttet sterkt opp om programmet.

Verdien av å samarbeide med lokale krefter

Skal vi lykkes med å sikre inkludering av minoritetskvinner og styrke deres mestring og kompetanse kan verken frivillig sektor eller kommunale myndigheter klare dette alene. Dette er også vektlagt i det offentlige dokumentet om hverdagsintegrering, som understreker behovet for tettere og mer forpliktende samarbeid mellom frivillig sektor og kommunen og det offentlige. Programmet har vist at lokale bygdekvinnelag lykkes i arbeidet ved å samarbeide med kommunale enheter, og andre frivillige organisasjoner. Mange bygdekvinnelag har samarbeidet lenge med kommunale enheter, frivillighetssentraler og frivillige organisasjoner og enkeltpersoner, og dette har bygget seg opp gode samarbeidsarenaer og tillitsforhold mange steder. Dette samarbeidet, og det å utvikle gode samarbeidsrelasjoner til offentlige og frivillige partnere vil være viktig framover.

Konklusjon

Norges Bygdekvinnelag har med sitt program KvinnerUT – Mestring og Kompetanse bidratt til at minoritetskvinnene har fått muligheten til å få ny konkret kunnskap, styrke sin kompetanse, og mestre nye situasjoner. Minoritetskvinnene har gjennom programmet møtt både medlemmer fra Bygdekvinnelaget, andre fra bygda og andre minoritetskvinner. Gjennom å styrke samarbeidet lokalt i bygda har dette i tillegg vært viktige bidrag i en hverdagsintegrering.

Referanser

- Aasen, B., M. Haug og B. Lynnebakke (2017), Frivillighetens ressurser langs asylsøkerkjeden. En studie av frivillige organisasjoners innsats under og i etterkant av de store ankomstene i 2015. NIBR-rapport 2017:3. [NIBR's rapport-/notat-mal \(regjeringen.no\)](https://www.nibr.no/rapport/2017/3)
- Dalen, K, H.. Flatø og J, H, Friberg (2022), *Hverdagsintegrering. En pilotundersøkelse om tillit, tilhørighet, deltakelse og diskriminering i innvandrerbefolkningen*. Oslo. Fafo-rapport 2022:15 <https://www.fafo.no/images/pub/2022/20818.pdf>
- Espegren, A., I. Eimhjellen, R. Ervik, E. Guribye, og T. S. Lindén, (2019), *Kommunenes samarbeid med privat sektor i gjennomføringen av introduksjonsprogrammet*. NORCE Samfunnsforskning, RAPPORT 9 – 2019. Oslo. https://test.imdi.no/contentassets/5e9fcc66e43f4e96bb6fd6d055b6a548/samarbeid_offentlig_privat_frivillig.pdf
- Hjemdahl, A.-S. (2022), *Lokale matfat. Vurdering av tradisjonsmatskolen: Bærekraftig matkunnskap*. Telemarkforskning, TF-rapport nr. 706, 2022. [Lokale matfat | Telemarkforskning](https://www.telemarkforskning.no/rapport/lokale-matfat)
- KD (2019), *Integrering gjennom kunnskap. Strategi. Regjeringens integreringsstrategi 2019–2022*. Kunnskapsdepartementet. Oslo. [regjeringens-integreringsstrategi-20192022.pdf](https://www.regjeringen.no/contentassets/2019/2022/strategi-integrering.pdf)
- KD (2021). *Hverdagsintegrering – strategi for å styrke sivilsamfunnets rolle på integreringsfeltet 2021–2024*. Kunnskapsdepartementet. Oslo. <https://www.regjeringen.no/contentassets/b6ae799c27fb4455a1e5c6d8d06f6c7d/hverdagsintegrering.pdf>
- Lynnebakke, B (2020), 'I felt like the mountains were coming for me.'—the role of place attachment and local lifestyle opportunities for labour migrants' staying aspirations in two Norwegian rural municipalities. *Migration Studies*, Volume 10, Issue 2, June 2022, Pages 422–423, <https://doi.org/10.1093/migration/mnaa004>
- Lynnebakke, B. and AA. Aasland (2022), Striking roots: Place attachment of international migrants, internal migrants and local natives in three Norwegian rural municipalities. *Journal of Rural Studies*. Volume 94, August 2022, Pages 488-498. <https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2022.07.021>
- Norges Bygdekvinnelag (2019a), Prosjekt «KvinnerUT – Mestring og kompetanse». Oslo.
- Norges Bygdekvinnelag (2019b), Beskrivelse av aktiviteter i Sand, Ringsaker, Grong og Tinn Bygdekvinnelag. Oslo.
- Prospera (2018), *Evaluering av «Kvinner Ut» Fase 1*. Sluttrapport 6. desember 2018. Rapport til Norges Bygdekvinnelag. Oslo, 6. desember 2018.
- Rothstein, B. (2001), Social capital in the social democratic welfare state. *Politics & Society*, 29:207-241
- SSB (2020), *SSB monitor for sekundærflytting* [Mer bofaste flyktninger \(ssb.no\)](https://www.ssb.no/monitor/sekundareflytting)
- Søholt, Susanne; Liodden, Tone; Leirvik, Mariann Stærkebye; Vilhjalmsdottir, Sigrídur; Staver, Anne Balke (2020). *Åtte kommuner – åtte tiltak for integrering: Evaluering av kommunale integreringstiltak - Delrapport 1*. ISBN: 978-82-8309-321-6. 146 s. [http://hdl.handle.net/20.500.12199/6462](https://hdl.handle.net/20.500.12199/6462)
- Søholt, S.; Liodden, T., Aasen, B.; Vilhjalmsdottir, S.; Staver, A.B. (2020). *Kunnskapsoppsummeringer – om fem strategier for å styrke flyktingenes overgang til*

arbeid og kvalifisering - Evaluering av kommunale integreringstiltak - Delrapport 2. ISBN: 978-82-8309-322-3. 83 s. NIBR Rapport 2021:12. <http://hdl.handle.net/20.500.12199/6463>

Søholt, S., K.R. Tronstad og G.M. Vestby (2016), *Sysselsetting av minoriteter – regionale muligheter og barrierer for inkludering*. NIBR-rapport 2015:20. <https://distriktssenteret.no/wpcontent/uploads/2015/12/Sysselsetting-av-innvandrere-NIBR-rapport-2015-20.pdf>

Tronstad, K. (2015), *Innvandring og integrering i Haram*. Oslo. NIBR-Rapport 2015:11. <https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/handle/20.500.12199/5885>

Wollebæk, D. & Seggaard, S. (red.) 2011). *Sosial kapital i Norge*. Oslo, Cappelen Damm.

Woolcock, M.(1998), Social capital and economic development: Toward a theoretical synthesis and policy framework. *Theory and Society*, 27:151-208.

Ødegård, G. (2010), *Foreningsliv i et flerkulturelt lokalsamfunn. En studie om integrasjon og sosial kapital*. Oslo, Rapport 6/2010. Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor. <https://samfunnsforskning.brage.unit.no/samfunnsforskning-xmlui/bitstream/handle/11250/2442815/Foreningsliv%2bi%2bet%2bflerkulturelt%2blokalsamfunn.pdf?sequence=2&isAllowed=y>

Anneks 1: Liste over alle lokallagene som har deltatt i KvinnerUT – Mestring og Kompetanse

Deltagende lokallag i «KvinnerUT – Mestring og Kompetanse» 2019 – 2022 Prosjektarbeidet i lokallagene 2019-2020

	BYGDEKVINNELAG	STED (REGION)	AKTIVITET/KURS	I SAMARBEID MED
1*	Eidskog	Innlandet	Tradisjonsmat og bakst, Organisasjonslære	Eidskog kommune Voksenopplæring
2	Eidsvoll	Viken	Elementær søm-kunnskap	Eidsvolls Husflidslag
3*	Frogn	Viken	Grunnkurs i sikker og trygg mat	Frivilligsentralen, Internasjonal kvinnegruppe
4	Fyresdal	Vestfold og Telemark	Organisasjonskurs	Voksenopplæringen, Frivilligsentralen
5	Grong	Trøndelag	Baking (flatbrød og klenning samt tradisjonsbrød fra Syria), strikking	Språkopplæringen i kommunen
6*	Hemsedal	Viken	Kurs i tradisjonsbakst, håndarbeid	Frivilligsentralen, Helselaget Hemsedal, NAV
7	Holla	Vestfold og Telemark	Kurs i søm av egne klær	Frivilligsentralen og Røde Kors
8	Målselv	Troms og Finnmark	Teori og praksis i friluftaktiviteter (mødre og barn)	Voksenopplæringen, Flyktingtjenesten, Røde Kors og Husflidslag
9	Ringsaker	Innlandet	Parsellhage virksomhet	Ringsaker og Furnes Røde Kors, Frivilligsentralen og kvinnegruppa Buketten
10*	Sand	Rogaland	Kvinner og demokrati – fra lagsarbeid til kommunevalg	Ryfylkemuseet og Introcenteret
11	Selbu	Trøndelag	kurs i tradisjonsbærende selbustrikking	Selbu Husflidsentral og Selbu Husflid
12	Siljan	Vestfold og Telemark	Matkurs (internasjonalt), frivillighet – engasjement i lokale arrangementer	Biblioteket, Røde Kors og Siljan Bondelag
13	Søgne	Agder	Kurs i veving av hårbånd til bunad	Åpent Hus – Søgne Misjonskirke, Regnbuen internasjonale kvinnegruppe
14	Sørdalen	Troms og Finnmark	Matkurs med fokus på sikkerhet	Flyktingtjenesten, Helsestasjonen og Brann og redning i kommunen

15	Tokke	Vestfold og Telemark	Kurs i tradisjonsmat	Tokke kommune
16	Tuddal	Vestfold og Telemark	Kurs i mat og søm for småbarnsmødre fra introduksjonsprogrammet	Frivilligsentral og Voksenopplæringen
17	Tysnes	Vestland	Strikking	Frivilligsentralen og flyktningetjenesten
18	Åmli	Agder	Læring i bruk av symaskin til enkle klesplagg, strikking/hekling	Voksenopplæringen, Flyktningkontoret, Frivilligsentralen
19**	Samlaget bygdekvinnelagene i Stjørdal	Trøndelag	Mat, dans, poesi og friluftaktiviteter	Internasjonal Kvinnegruppe
20**	Vestby	Viken	Håndarbeid, mat, bli kjent med bygda	Lokale foreninger og lag
21	Os Bygdekvinnelag	Innlandet	Strikkekurs	Lokal internasjonal kvinnegruppe
22	Berg Bygdekvinnelag	Østfold	Innføring – utfluktsmål og foreningsliv i Halden	Røde Kors Flerkultur
23	Moland Bygdekvinnelag	Agder	Kurs i søm – som en del av Introduksjonsprogrammet	Flyktningetjenesten og Voksenopplæringen
24	Byneset Bygdekvinnelag	Trøndelag	Mattradisjoner fra ulike kulturer	«Fra Byneset» - samvirket med produksjon av lokalmat

Prosjektarbeidet i lokallagene 2020-2022

Per 1. november 2022

BYGDEKVINNELAG	DISTRIKTSLAG	AKTIVITETER
Holla	Telemark	Svømmekurs, Systue, dyrking av grønnsaker I samarbeid med: svømmelærer, Voksenopplæringen
Nittedal og Hakadal	Akershus	Introduksjon av BUA, planlegging og gjennomføring av kulturarrangementer, presentasjoner og foredrag, planteauksjon. I samarbeid med: Humanity First, Nittedal Røde Kors og BUA
Nordre Land	Oppland	Tradisjonsmat, ville vekster og turer i naturen I samarbeid med: Maks Kafé og Torpa Bygdekvinnelag
Rendalen	Hedmark	Dyrking – pallekarm I samarbeid med: Rendalen Hagelag
Sortland	Nordland	Friluftaktiviteter, mattradisjoner, i samarbeid med: 4H
Eidsvoll	Akershus	Sy-kurs (søm)
Frogn	Akershus	«Ut på tur, aldri sur», Bli kjent med bygda - introduksjon av BUA, biblioteket og Follo museum, juletradisjoner I samarbeid med: Frivillighetssentralen i Frogn, Internasjonal kvinnegruppe, flyktningkonsulent og andre i Nav. Follo Museum, Kurator i Avistegnernes hus, Leder for Drøbak Kunstforening, bibliotek og BUA.
Grong	Nord-Trøndelag	Høsting av mat fra naturen, bærplukking og sopp-plukking
Os	Hedmark	Parsellhage
Oslo	Akershus	Har ikke fått rapporten ennå.
Tysvær	Rogaland	Høsttradisjoner, planlegging og gjennomføring av åpne arrangementer
Ås	Akershus	Juletradisjoner, baking og dyrking
Meisingset	Møre og Romsdal	Strikking og hekling, baking og juleverksted I samarbeid med: Tingvoll vgs., Bosettingsenheten ved Tingvoll kommune

Distriktslag som har mottatt støtte til aktiviteter for å motivere og inspirere lokallag til deltagelse i prosjektet «KvinnerUT – Mestring og Kompetanse»

	Distriktslag	Aktivitet
1	Nord - Trøndelag	Temamøter, workshop og dialog om inkludering for lokallagene 2020
2	Rogaland	Inspirasjonsseminar om inkludering for lokallagene i distriktet 2020
3	Akershus	«Grønn arrangement» - felles aktiviteter for lokallagene og minoritetskvinner – Dyrking av egen mat 2020
4	Hedmark	Inspirasjonssamling om inkludering for lokallag i distriktet 2020
5	Telemark	Høstseminar med inkludering som tema 2020
6	Troms	Fagdag om inkludering for lokallagene i distriktet 2020